

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Galla Vidua, Deinde Moniali, Romæ. Commentarius Prævius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A impietatis assumunt : de custodia carceris, in quo clausi tenebantur, eiciunt, et usque ad litus maris, ubi fuerant decollandi, flagris eos et verberibus afficientes, educunt. Ibi Placidus, toties jam martyr, et in desiderium vitae perennis animo et devotione transmigrans, totus in orationem decumbit, et, spiritum suum commendans manibus Redemptoris, implorato auxilio Benedicti, de cuius magisterio id habebat, ut caelum sanguine mercaretur, protensam cervicem porrigit percussori. Venerando capiti spiculator impius superstans, vibrat micantem gladium in cervicem, et reddens abscissione capitis truncum corpus, et reliquos tam Placidi Fratres, quam Socios, pari enormitate decapitans, funesta potius victoria, gratulabundus abscessit.

* i. potius

dicina mox
insequente
vindicta, et
Occisorum
ossa colligente
Gordiano.

32 Jam immani scelere perpetrato, Mamucha cum omni suo comitatu, arridente clementia temporis, navim subit, quasi Rhegium profecturus. Sed, Deo in altionem sanguinis innocentum severius vindicante, pondus iniquitatis eorum mare non patiens, sublati undis in tumultos, tam impatienter inhorruit, ut, navibus B allis penitus et subversis, inimici Crucis Christi sub tanto et communi naufragio, quotquot erant, aequaliter necarentur. Ita damnatis caelesti iudicio persecutoribus Beatorum, Gordianus ille, quem superior pagina praesignavit, ad hoc servatus (ut credimus) ut Martyribus decollatis humanitatis obsequium ministraret, Sanctorum corpora, quae quatuor diebus inhu-

mata jacuerant, gremio litoris illius infodiens, venerabile corpus B. Placidi martyris in ecclesia S. Joannis Baptistae, quam ipse sibi in portu exerat Messanensi, et, dirutis aliis officinis, sola supererat, cum reliquiis Germanorum suorum, honeste, prout potuit, tradidit sepulturae. Ita beatissimus vir Placidus, Benedicti discipulus, monachus simul et martyr, consummatus in brevi, 3 Nonas Octobris cursum preciosae passionis explevit, et, de manu Domini immarcessibilem coronam accipiens, caelos, cruoris sui laurea purpuratus, ascendit. Insignis Martyr et omni tam aetati, quam sexui, reverendus, coruscans in terra virtutibus, meritis in caelo vivens, se colenti et amanti ecclesiae Casinensi indefessus patrocinator assistat, et, sua semper solennia celebrantes sic in praesenti caelesti reconciliet gratiae, ut in futuro comparticipes faciat coronae suae. Jesu Christo Domino largiente, cui decus est et imperium per infinita saecula saeculorum. Amen.

ACTORE
STEPHANO
ANCIENSI.

ANNOTATA.

a Multo serius Hispaniam Saraceni occupaverunt : forte hic intelligendi Mauri Africae Tingitanae, qui anno 539 in Siciliam irruerunt, et Martyres nostros neci dederunt. Vide § 9 Comment. praevii.

b Die 16 Septembris ex Cajetani calculo. Vide Annotata in cap. 6 Actorum, supra recursorum, lit. f.

DE S. GALLA VIDUA, DEINDE MONIALI,

ROMÆ.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

J. G.

§ I. Sanctae in Fastis sacris memoria variis diebus. An recte in Hagiologiis Benedictinis annuntiata? Ejus elogium ex Ferrario : ab homonymis matronis distinctio : Actorum fides.

FORTE
ANNO DXLVI.
S. Gallæ in
Mrl. recentioribus hoc die

Inter illustriores viduas, quae morum sanctimonia, non minus, quam natalium splendore, Ecclesiae Dei Orulinique monastico ornamento fuerunt, S. Gallæ vidua Romana, ac dein Romæ apud S. Petri ecclesiam monialis, censeri optimo jure potest. Hanc infelici, nescio, quo eventu, antiquis Martyrologiis classicis praetermissam, debito elogio in sacris Fastis celebrarunt Grevenus, Adamus Walasser in Martyrologio Germanico, quod Camisio vulgo adscribitur, Felicius, Galesinius, Maurolycus et Baronius, quorum omnium annuntiationes huc transcribere, necesse non est, dummodo laudatum jam mox eruditissimum scriptorem in hodierno Martyrologio Romano hoc die loquentem audiamus. Ita ille : Romæ, S. Gallæ viduae, filiae Symmachi consulis, quae, viro suo defuncto, apud ecclesiam beati Petri multis annis orationi, eleemosynis, jejuniis aliisque sanctis

operibus intenta permansit. Cujus felicissimum transitum S. Gregorius Papa descripsit. Annuntiationi huius, quantum ad substantiam, hoc die etiam succiunt hagiologi recentiores. Nicolaus Brautius, Sarsinensis episcopus, in Martyrologio Poetico, Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae, Arturus a Monasterio in Gynecæo, Carolus Piazza in Hemerologio sacro et in Sanctuario Romano, Castellanus aliique, qui tamen a Baronio aliisque praetlautis martyrologis in hoc divertunt, quod, etsi horum exemplo S. Gallam die 5 Octobris annuntient, eam tamen rectius die 6 Aprilis commemorari censeant, ac re ipsa eo etiam die, quem ei emortualem statuunt, alii succincto, alii diffuso elogio commemorarint.

2 Nec vero abs re id factum ab iis est. Etenim, teste S. Gregorio Magno lib. iv Dialogorum cap. 13, triginta diebus ante S. Benedictam sanctimoniam Romæ, de qua in Opere nostro ad

19 diem

AUCTORE
J. G.
tum etiam vi
Aprilis tam-
quam emor-
tuali, annun-
tiata,

diem 6 Maii pag. 107 actum est, S. Galla ærun-
nosam hanc cum feliciori et immortalis vita com-
mutavit. Cum vero S. Benedicta die 6 Maii ad
Superos migrasse passim credatur, communique
hagiologorum consensu eodem die in sacris Fas-
tis memoretur, consequens est, ut S. Galla, quæ
triginta diebus ante S. Benedictam obiit, die 6
Aprilis, tamquam vero emortuali ejus die in
Martyrologiis locum suum habeat. Hinc cum
Wione lib. III Ligni vitæ pag. 128 facile credide-
rim, tertium Nonas Octobris non depositioni
sanctæ Viduæ, sed corporis totius vel notabilium
reliquiarum translationi, cujus documenta etiam-
num latent, aut certe commemorationi ejus conse-
cratum esse; diem vero 6 Aprilis re ipsa ejus esse
emortualem. Ita etiam censuisse videtur Hensche-
nius noster, cum tom. I Aprilis pag. 532 inter
Prætermisios ad diem 6 Aprilis de Sancta no-
stra agens, in hæc verba scripsit: S. Galla vidua
Romana et sanctimonialis apud S. Petrum, hoc
die ex hac vita migrasse creditur. Id tamen pro-
certo nec ipse habuit, nec ego habere ausim, cum
ex nullo cœvi supparise scriptoris testimonio
compertum sit, S. Benedictam ipsa die 6 Maii
defunctam esse, atque adeo nec certum evadere
possit, S. Gallam die 6 Aprilis ad meliorem
vitam transisse. Ut sit, merito certe laudati
hagiologi de sancta Vidua nostra etiam ad diem
6 Aprilis fecerunt mentionem.

perperam ta-
men ut monia-
lis Benedicti-
na,

3 Porro non est, quod quisquam, cui Benedi-
ctini Ordinis ornamenta cordi sunt, Baronio aliis-
que jam citatis martyrologis succenseat, quod ii
S. Gallam non fecerint monialem Benedictinam.
Tametsi enim scriptor Kalendarii Sanctorum Or-
dinis S. Benedicti, desumpti ex Ms. monasterii
S. Salvatoris Ordinis Cisterciensis, die 4 Octo-
bris; Wion vero, Dorganus, Menardus, Bu-
celinus alique recentiores, tum Germani, tum
Hispani, Benedictini Ordinis hagiologi, eam Fas-
tis suis ad diem 5 Octobris inseruerint; eorum
tamen tanta non est auctoritas, ut sine congruæ
antiquitatis testimonio monialibus Benedictinis
Sancta nostra accenseri debeat. Et vero in Mar-
tyrologio Sanctorum Ordinis S. Benedicti, quod
ad calcem Romani, a Benedicto PP. XIV aucti et
castigati, subjicitur, nusquam S. Galla inter mo-
niales hujus Ordinis comparet, imo nec ejus no-
mini Mabillonius in Indice Sanctorum 1 sæculi
Benedictini asteriscum (*) preposuit, qua nota
germanos S. Benedicti ex utroque sexu alumnos,
ut ipse monet, designatos voluit; quamquam ta-
men (judicet lector, an sat consequenter) ei Ma-
billonius in subjecto Kalendario Sanctorum Bene-
dictinorum ad diem 6 Aprilis locum dederit;
sed forte tantum (sic enim secum pugnare, dici
non poterit) eam non ut germanam Benedictinam,
verum ut suo Ordini affinem, et, nescio, qua ne-
cessitudine alligatam, in Kalendario illo recen-
suerit. Quidquid id est, non video certe, cur
S. Galla monialibus Benedictinis annumeranda
esset, quæ, uti postea patebit, monasticam vitam
annis aliquot ante amplexa erat, quam Benedicti-
narum monialium dux et antesignana, ut vult
Mabillonius, cujus nempe de S. Galla, veluti Be-
neditina, opinio sibi non satis coherere osten-
ditur, et infra, seu num 48, plenius refutatur.
S. Scholastica primum sibi suisque virginibus
fundatum monasterium haberet.

Romæ et Lucræ,
ubi et ejus re-
liquiæ asser-
vantur, præ-
cipue colitur.

4 Præter S. Gallæ in citatis Hagiologiis me-
moriam, commemoranda nunc veniunt, quæ ad
Ecclesiasticam ejus hoc die venerationem ceterum-
que ejus cultum faciunt. Carolus Antonius Erra

in Historia Imaginis in Ecclesiæ S. Mariæ in Porti-
culo in Campitello Italico conscripta typisque
Romanis anno 1750 excusa, postquam pag. 19
asseruisset, S. Joannis PP. I reliquias, in suæ
Congregationis ecclesiæ servatas, ut non insi-
gnes, ex concessione sacræ Rituum Congregationis
anno 1736 Officio Ecclesiastico ritus duplicis ho-
norari, mox, eodem ritu S. Gallæ Officium reci-
tari, affirmat; ac denique, pag. 3 Sanctos re-
censens, quorum in eadem ecclesiâ simili ritu
Officium fit, ad diem 5 Octobris de S. Galla vidua
mentionem diserte facit; ut proinde de illius hoc
die cultu minime dubitandum sit. Porro, quæ ad
ejusdem sacras reliquias designandas attinent, ea
satis jejune nec valde asseveranter pag. 21 ex-
primit, ita fere Italice loquens: Sanctæ Gallæ
caput in ecclesiâ S. Mariæ in Porticu servari,
asserunt Severanus et Pancirolus, qui fortassis
non de integro capite, sed de una hujus parte
locuti fuerint. Apud nos est, inquit, de sacris
ejus reliquiis una, quæ dimidiatæ ejusdem effi-
giei inserta est; habentque aliam patris nostri
Lucenses in sacra eade, cui a S. Maria Cortelan-
dini nomen est. Ac mox subdit: Destructo anti-
tquo S. Gallæ altari, urnam crystallinam, quæ
multæ servabantur reliquie, inventam fuisse,
quas inter, nunc in recentiori ara collocatas,
fortassis sanctæ Viduæ caput existit. Quibus ex
verbis nihil certi status de loco, ubi S. Gallæ
caput, quæve singillatim ejus sacri corporis partes
seu Romæ, seu Lucæ, in veneratione habeantur.
Disertius de Romana ecclesiâ, eidem sanctæ Vi-
duæ dicata, laudatus scriptor pag. 6 loquitur,
asserens, antiquam S. Mariæ in Porticu eccle-
siam, jussu reverendissimi Thomæ Odescalchi,
venerabilis Innocentii XI Papæ consanguinei,
destructam anno 1683 fuisse, ejusque loco ædifi-
catam novam, cui S. Gallæ inditum nomen fuit.

5 Descriptis, ut monumentorum penuria sinit,
qui sanctæ Viduæ legitime deferuntur, Ecclesiasti-
cis honoribus, subdere nunc lubet adornatum ei
a Ferrario elogium, quo veluti ex brevi tabella
pateat, quam fuerit virtutibus insignis Dei An-
cilla, de cujus Ecclesiastico cultu a nobis actum
supra est. Sic igitur ille in Catalogo Sanctorum
Italix ad hunc diem pag. 630 et 631: Galla, no-
bilissima Symmachii consulis filia, mortuo viro,
cui nupserat, intra annum, numquam, ut alii
nuberet, persuaderi potuit; tametsi post pro-
pinquos medicos quoque illam ad secundas nu-
ptias hortabantur, ne præ nimia ejus caliditate
barbam, ut homines, emitteret. Sed in ecclesiâ
et cœnobio apud S. Petrum cum aliquot virgi-
nibus degens, orationibus, eleemosynis, jeju-
niis aliisque sanctis operibus vacavit. Quæ, in
mammillis sacro morbo exorto, cum dolore fæ-
toreque ulceris in lecto diutius decumbens ma-
xime affligeretur, a Principe Apostolorum, qua-
dam nocte eam in somnis consolante, visitata
est, deque obitu admonita; cum autem illa ex
virginibus Benedictam præcipue diligeret, ora-
vit Apostolum, ut illa secum ex hac vita dece-
deret, cui Apostolus, aliam monacham secum
migraturam, Benedictam vero post dies 30 et
ipsam in cælum evoluturam, dixit. Quæ, cum
abbatissæ narrasset, triduo, Sacris munita,
cessit e vita 3 Non. Octobris. Hactenus Fer-
rarius, laudans in primis S. Gregorium Ma-
gnum lib. IV Dialog. cap. 14, quo eodem libro, at
in editione Parisiensi diverso capite, nempe 13,
sanctus Pontifex recera similia de S. Galla tra-
didit, excepto solo emortuali die, qui ex ejus
verbis,

* viri

Elogium ex
Ferrario
datur.

A *verbis, iisque, quæ num. 2. dirimus, potius die 6 Aprilis, quam hodie statuendus videtur. An vero, uti Ferrarius in alio Sanctæ elogio ad diem 6 Aprilis asserit, ea sub annum 542 obdormiverit in Domino, infra discutendum erit.*

ejusdemque
ab homonymis
distinctio de-
claratur.

6 *Interim, ne quis chronologiæ minus peritus, aut de quo Symmacho jam supra actum sit, nescius, Sanctam nostram cum matronis aliis illustribus, quibus unum idemque nomen fuit, confundendi discrimen adeat, duo hic diligenter observata velim. Alterum est, S. Gregorium Magnum, et ex eo Ferrarium, non de alio Symmacho locutos hic fuisse, quam de Q. Aurelio Memmio Symmacho, exconsule ordinario et patricio, quem Theodoricus, Gothorum in Italia rex, anno Christi 525 per summum nefas occidi jussit, de cujus viri summis dotibus infra sermo recurret: alterum vero, hujus Symmachi dignissimam prolem, S. Gallam nostram, sub finem sæculi v, aut certe non serius, quam ineunte vi sæculo, uti infra ostendetur, in lucem prodixisse; ex quibus consequens est, prout etiam sentit in Martyrologii Romani Notis eruditissimus Baronius, nostram ab ea Galla diversam esse, de qua Q. Aurelius Symmachus L. F. et Orator lib. vi, Epist. 32 sic scripsit: Non mediocriter nepticulæ meæ Gallæ infirmitas contrahit otii nostri securitatem. Cum enim hæc nata sit vel e Q. Flaviano Symmacho, vel e Q. Aur. Symmacho, Symmachi Oratoris nepote, qui cum Aetio consul fuit anno 446, hæc certe ad medium ferme sæculum vi pertinere non potuit, nisi vel centenaria major fuisset, aut saltem ad hanc ætatem proxime accessisset; et utut sub annum 542 in vivis etiam hæc statuamus, omnino tamen a nostra diversam esse, vel ex hoc patet, quod nostra vix quinquagenaria fuerit, cum sæculo vi media fere sui parte progressa, uti postea etiam probabitur, vitam cum morte commutavit. Qua de re, præter inferius dicenda, adi, si lubet, Fastos consulares, a Petro Relando editos, et Sirmondi nostri Notas in Ennodii Ticinensis Epistolam 25, lib. vii. Diversam quoque nostram esse a Galla, Galli Caesaris matre, a Galla Augusta, Theodosii uxore, nec non a Galla Placidia, Theodosii filia, docet tum ipsa temporum ratio, quibus hæc virisse, constat, tum quod nulla ex his Symmachi, exconsulis et patricii, filia fuerit. Sed neque cum sanctis matronis homonymis, puta Galla, S. Eucherii conjuge, aut Galla vidua, quam S. Augustinus Epist. 212, alias 103 honorabilem Dei famulam et pretiosum Christi membrum vocat, confundi ullatenus hæc nostra potest, cum hæc integro fere sæculo illa antiquiores sint, nec præter nomen, sanctitatem et conjugalem statum, quiddam commune cum ea habeant. Num vero nostra eadem, an diversa sit ab illa Galla vidua, ad quam S. Fulgentius epistolam super morte mariti deque statu viduarum scripsit, sequenti scolaris expensisque Fulgentii cum Actorum S. Gallæ verbis, disputandum veniet.*

S. Gregorius
Magnus, cujus
contra hæreticos
sciolosque
incredulos

7 *Quod autem ad horum auctoritatem fide-que spectat, non hic nobis heterodoxi cum hypercriticis suæ sectæ hominibus objiciant, quatuor Dialogorum libros, quorum quartus cap. 13 atque S. Gallæ gesta obitumque complectitur, non a S. Gregorio Magno, sed a Gregorio II, qui 115 annis altero junior est, conscriptos fuisse, atque adeo, quæ Ferrarius supra retulit, quæque nos dicturi infra sumus, ne quidem ex suppare S. Gallæ scriptore hausta esse. Etenim tam futiles sunt eorum, quibus id contendunt, rationes,*

aut potius conjecturæ, fueruntque hæc tam solide ab Haesteno in Prolegomenis ad Vitam S. Benedicti, Mabillonio Præfat. ad Sæc. v Benedictinum § 2, Gussanvilleo in Vindiciis Dialogorum S. Gregorii tom. II Operum S. Gregorii Magni edit. Paris. anni 1705 et nuper a Remigio Celler tom. VII Hist. sacrorum Auctorum a pag. 205 aliisque præclaris eruditione viris consultatæ et protrita, ut nemo unus, qui sani cerebri sit, libros illos abjudicare S. Gregorio Magno possit: unde nec transcribendis illustrandisve Catholicorum argumentis hic immorari lubet. At forte e sequioris notæ hodiernis sciolis non nemo objiciet, relatis a S. Gregorio Magno prodigiis fidem haberi non oportere, propterea quod is, ut ipsi quidem adstruunt, in admittendis mirabilibus facilius, in iisque referendis simplicior existiterit. Næ homines illi, qui sic sibi cum scriptoribus impiis multum sapere videntur, inepte et vehementer insaniant. Nam procul omni dubio eruditione non minus, quam dignitate summus Pontifex, conscribendæ historiæ leges multo melius novit, atque ad earum præscriptum Opus suum direxit, quam quidem illi norint ac servent, quos ipsi nunc historiæ duces sequi clausis oculis amant, minime solliciti inquirere, quo ex fonte procedant, quæ auctoritate nitantur, quæ a protervis scriptoribus non minus temere, quam hinc inde impie, in chartas conjecta sunt. Aliam sane viam inivit S. Gregorius Magnus, qui non minus imperiti vulgi fama contempta, quam semotis inordinati animi affectibus, ea dumtaxat litteris commendavit, quæ vel ipse præsens viderat, vel ex probatissimis integræque fidei testibus monumentisque explorata habebat.

AUCTORE
J. G.

8 *Ut vero speciatim de Gregorii Magni, gesta quædam obitumque S. Gallæ enarrantis, auctoritate et fide agamus, fateor quidem, se horum oculatum testem non asserere doctissimum Pontificem; at, si propterea ejus narratio in dubium vocari aut ei fides denegari possit, quid, quæso, tandem in Annalibus historiisque vix non omnibus reperies, quod hocce titulo sublestæ fidei non arguatur? Et sane, tametsi ipsemet Gregorius morienti Gallæ non adstiterit, nec omnia, quæ de ea refert, suis oculis viderit, utpote adhuc ætate junior, cum hæc ad Superos migravit, potuit certe, quæcumque de ipsa narrat, paucis post annis ab oculatis et fide dignis testibus accepisse, eaque, ut erat rerum memorabilium colligendarum avidissimus et magna eruditione ab adolescentia insignis, vel in pugillares referre, vel memoriæ, quæ ipsi tenacissima erat, commendare, idque re ipsa etiam præstitisse, jure merito dicendus est. Nihil certe de illustrissima nostra Vidua retulit, quod sibi, ut initio capitis 13, lib. iv Dialogorum testatur, personarum gravium atque fidelium relatione compertum non fuerit. Quo tempore sanctus Pontifex 4 Dialogorum libros scripsit, id est, anno 593 aut 594, factum illud, uti in fine capitis de S. Galla asserit, nunc usque in eodem monasterio manet memorabile, sicque hoc a præcedentibus matribus (seu prolectæ ætatis monialibus) traditum, narrare illic solent subtiliter juniores, quæ nunc sunt sanctimoniales virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo et ipse adfuissent. Demum nisi ea, quæ in Dialogorum suorum libris tradidit, fide publica certa explorataque fuissent, non tam imprudens fuisset magnus ille Pontifex, ut eos Theodelindæ, Longobardorum reginæ, ad Catholicam fidem tum regi, tum gentilibus*

auctoritas et
fides vindica-
tur,

F

AUCTORE
J. G.

bus et subtilis persuadendam misisset. Etenim si falsa, si suspecta, si dubia aut imperiti vulgi commenta in medium protulisset, lectorum indignantium sibilos potius, quam approbantium applausus tulisset; et Catholicæ religionis, quam propagare studebat, et fabulis propagari non posse satis norat, ludibrium potius, quam sanctam existimationem ubique exercisset. Contrarium autem contigisse, ex Paulo diacono lib. iv, de gestis Longobardorum cap. 4, manifestum est. Quid? quod hi libri, ut lucem aspexerunt, summo omnium applausu toto Christiano orbe excepti fuerint, tanta certe gratulatione a piis eruditisque non excipienti, nisi de historica eorum fide et auctoritate sat manifeste constitisset.

aliqua ejus
gesta obitu-
que descripsi.

9 Atque hæc, ut Actis S. Gallæ, quæ ex Dialogorum lib. iv, cap. 13 edituri sumus, sua contra hodiernos sciolos sarta tecta maneat auctoritas, præmittere visum fuit. Nunc, qua occasione S. Gregorius Magnus de S. Galla scripserit, et quam ob rem non omnia, quæ de illa nosse potuit, uberius expressisque etiam chronologicis notis enarravit, jureit paucis indicasse. Id nempe sanctus Doctor præsertim lib. iv Dialogorum sibi proposuerat, non tam ut Sanctorum biographum ageret, quam eorum consuleret saluti, quos de vita animæ post corporis mortem dubitare compererat. Hinc tum petit a ratione argumentis, tum relatis, quæ certa fide comperta erant, miraculis et Sanctorum post mortem aliis apparentium visionibus, immortalitatem animæ et carnis futuram resurrectionem comprobat, eo nimirum fine, quatenus fluctuanti animo, uti cap. 7, lib. iv ait, quod plene ratio non valet, exempla suadeant. Cumque adductis aliquot exemplis docuisset, qualiter egredientes animæ visæ sint, vel quanta ipsæ, dum egredierentur, viderint, ita demum capit 11 concludit: Plerumque contingit justis, ut in morte sua Sanctorum præcedentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ poenalem sententiam pertimescant; sed, dum eorum menti interiorum civium societas ostenditur, a carnis suæ copula sine doloris et formidinis fatigatione solvantur. Ut autem ea, quæ hic asseruit, etiam exemplis comprobet, de animæ Probi, Reatinæ civitatis episcopi, deque Gallæ, ancillæ Dei, aliorumque Sanctorum transitu distinctis capitibus tractat. Mirum itaque nemini videri debet, quod de anno natali sanctæ Viduæ deque multis ad eam spectantibus rebus, quæ ad argumentum, quod tractabat, nihilo propius faciabant, altum siluerit sanctus Pontifex, nec chronologicis notis vitæ ejus seriem complexus fuisse sit. Hinc, si quid aliunde de S. Galla plausibili saltem ratione eruitur, contra illud exigua, imo nulla argumenti vis erit, quod a silentio S. Gregorii adversus nos peteretur.

§ II. Illustres Sanctæ natales et cognatio: ad eam probabilissime S. Fulgentius Epistolam scripsit de Consolatione super morte mariti et de statu viduarum: hinc annus natiuitatis ejus utcumque definitur.

Etsi dumtaxat felicem mirabilemque S. Gallæ ad Superos transitum sibi describendum sumpsisset S. Gregorius Magnus, neque in animo haberet, eam a nobilitate generis dignis laudibus celebrare; tamen, cum inter plures illustrissimas matronas, quibus Gallæ nomen erat, illam, qua de agebat, secernere proprioque aliquo caractere designare oporteret, non potuit non illam Romanæ urbis nobilissimam puellam et Symmachi, consulis ac patricii, filiam vocare. Hinc, quam illustri multis nominibus loco nata sit S. Galla, nemo non intelligit, qui Q. Aurelium Symmachum ejus patrem norit. Hic quippe ille est, cui Priscianus librum suum de Ponderibus atque Mensuris inscribens, insigne elogium tenuit, quod, cum ad Sanctæ nostræ laudem plurimum faciat, et, Ecclesiastico cap. 3 teste, gloria hominis ex honore patris sui sit, hic lubens subjungam. Ita laudatus Priscianus: Omni te, Symmache, nobilitatis splendore celebratum, ac omni naturæ munere præstantem, omnique virtutis luce fulgentem, studiis etiam optimarum artium disciplinarumque florentem, justissimeque prospera fortunæ meritis vitæ probantem, famæ quidem antea nobis absentem, venerabilem faciebat: nunc autem præsentem veritas supergressa laudes prædicationis ostendit. Mediocritatis enim altissimæ, qua superbiæ calcas tumores, et pietatis ponderibus gravissimis superas omnia. Ne autem hæc scriptoris in Epistola nuncupatoria, ut sæpe fit, patrono suo adulantis magis, quam veræ de eo prædicantis verba esse, existimes, audi Procopium non minori laude de eodem Symmacho ejusque genero Boëthio loquentem lib. i Historiæ Gothorum ab Hugone Grotio partim versæ, partim in ordinem digestæ, pag. 142: Symmachus et Boëthius ejus gener, nobilissima stirpe orti senatores et consulatum adepti erant: ambo sapientiæ studiis exerciti, ambo juris observantes supra, quam dici posset, erant: multis civium, multis et externis prompti solari inopiam, fama insignes, inde sibi acerbissimorum hominum invidiam peperere. Audi et summum sui temporis virum, hominemque fuci nescium, Anicium Manlium Severinum Boëthium supra laudatum, lib. ii de Consolatione Philosophiæ Prosa 4 de Sanctæ nostræ parente in hæc verba loquentem: Viget incolumis illud pretiosissimum generis humani decus, Symmachus socer, et, quod vitæ pretio non segnis emeret, vir totus ex sapientiæ virtutibusque factus, suarum securus, tuis ingemiscit injuriis.

11 Esset hic, ut Henschenius noster in Commentario Vitæ S. Ariti tom. I Februarii pag. 666 num. 32 pollicitus est, plura de eodem Symmacho dicendi

D

Sancta nostra, qua patrem habuit Symmachum consulem,

E

F

matrem item illustrissimam, sororem vero Rusticianam,

A dicendi locus, possentque hic referri gravissimorum auctorum honorifica elogia, quibus summi hujus viri nobilitatem, eruditionem, tum sacram tum profanam, naturæ dotes, virtutes resque præclare gestas recensent : at, quoniam nos in eo Papebrochius occasione Joannis Papæ I, Symmacho cœxi, tom. VI Maii a pag. 704 prævenit, illuc curiosum lectorem remittentes, fidem, ab Henschenio tom. I Februarii datam, ultra liberare prætermittimus. Tam claro progenita patre S. Galla, haud dissimilem procul dubio habuerit matrem. Sed nec ejus nomen, quod dolendum summo opere, nec præclara ejus gesta memoria prodita inventiuntur. Dignam fuisse Symmacho uxorem, dignamque sanctissimam prole matrem, quæ præter S. Gallam, ejusque alteram probabilissime, ut infra docebimus, germanam sororem, nomine Probam, Rusticianam quoque, nunquam satis laudandi Boethii uxorem, non modo mundo dederit, sed et piis sanctisque moribus informarit, merito credi potest. Porro de hac Sanctæ nostræ sorore, Rusticianæ, suaque conjuge dilectissima, ita Boethius loco citato : Vivit uxor, ingenio modesta, pudicitia pudore præcellens, et, ut omnes ejus dotes breviter includam, patri similis. Munificam ejus in egenos liberalitatem ac miserandæ, quæ ei, capta postmodum a Totila urbe Roma, obvenit, calamitatis tolerantiam his verbis laudatus Procopius lib. III, pag. 356 expressit : Sic evenit, ut tum alii Romanorum, tum etiam senatorii ordinis viri, ipsaque adeo Rusticianæ, Boethii quondam uxor, Symmachi filia, quæ suas facultates egentibus elargita fuerat, servili aut rustico habitu tecti hostili misericordia, modo panem, modo aliud quid necessarium rogantes viverent. Nec eos, paulo ante tam spectabiles, pudebat de domo in domum pulsare ostia et miseræ alimenta precibus eblandiri. Et Rusticianam quidem interficere Gotthi flagrabant.... Sed Totilas nihil ei noceri passus est, seu quod Symmachorum sanguinem ipse barbarus revereret, seu quod ejus mirabili morum integritate et magis quam virili in perferendis calamitatibus fortitudine captus, in ipsa hoste virtutem suspiceret, et a servata tam insigni matrona laudem sibi immortalẽ parere in animo proponeret.

alteramque, ut apparet, nomine Probam, probabilissime diversa non est,

C 12 Præter Rusticianam, Boethii conjugem, aliam insuper S. Gallæ sororem fuisse, nomine Probam, quæ virgineæ pudicitie aliorumque virtutum decore emicuit, ambigere nemo potest, qui Gallam illam viduam, cui S. Fulgentius Ruspen-sis episcopus, de Consolatione super morte mariti, deque viduarum statu epistolam scripsit, cum Sancta nostra unam eandemque esse, ex Baronii sententia, infra confirmanda, persuasum sibi habet. Etenim Probam virginem, avis atavisque natam consulis, Gallæ sororem expresse vocat, ita cap. 16 ad hanc scribens : Disponimus enim, si Dominus voluerit, et si vixerimus, ad SOROREM TEAM, sanctam Christi virginem Probam, quam Dominus hoc tempore præcipuum in urbe Roma dare dignatus est virginitatis et humilitatis exemplar, de jejuniis et oratione aliquid scribere, sicut in epistola, quam nuper dedi, mea pollicitatio continetur : cujus tibi præcipue sancta conversatio est in omnibus imitanda, quæ, cum sit avis atavisque nata consulis, . . . tanta illi inest humilitas, . . . ut . . . dominam se aliquando fuisse, jam nesciat. Quibus verbis, si recte sensum capio, intendit S. Fulgentius, non alio, quam domestico germanæ

sororis exemplo Gallam ad castimonie, humilitatis, misericordie aliarumque virtutum exercitium excitulare : hinc ita Gallam alloquitur : Hanc ergo (sororem tuam, Christi virginem, Probam) tibi tanquam speculum pone, et ex ipsius consideratione, quid tibi jam insit, vel quid adhuc desit sanctorum studiorum operumque, agnosce, et licet illa egregio præcellat virginitatis munere, comitem te debet in ceteris habere virtutibus, illis nimirum, quas ipsa Galla, uti S. Fulgentius verbotenus fere præfatus erat, plenius videndo cognoscebat, quam ipse posset sermonibus explicare. Quæ omnia familiarem certe vitæ consuetudinem, nec alium, quam qui inter germanas sorores esse solet, quotidianum usum inter Gallam et Probam viguisse, easque consanguinitate sorores fuisse, non obscure indicant.

E 13 At, inquires, dubitari non immerito potest, an non Fulgentius ad aliam viduam, a nostra prorsus distinctam, præclaram illam dederit epistolam, quæ tom. IX Bibliothecæ Patrum edit. Lugdunensis pag. 86 et seqq. existat. Etenim, licet sanctus Antistes Gallam viduam, cui scripsit, avo et patre, imo et avis atavisque natam consulis dicat, nusquam tamen eam Symmachi filiam vocat, qualis certe nostra fuit. Adde, quod eandem viduam cap. 16 socerum et virum consulem habuisse testetur, quæ de Sancta nostra nuspam tradidit S. Gregorius Magnus. Accedit denique, quod, S. Gregorio Magno teste, S. Galla, mox ut ejus maritus defunctus est, abjecto sæculari habitu, ad omnipotentis Dei servitium sese apud beati Petri Apostoli ecclesiam monasterio tradiderit, cum ex adverso vidua illa, ad quam Fulgentius scripsit, etiam post menses non paucos, ac forte post unum alterumve a sui mariti morte annum, neclum sæcularem habitum abjecisse videatur, prout ex capite A ejusdem Epistolæ non obscure eruitur, ubi S. Fulgentius Viduæ suæ his verbis loquitur : Ante menses aliquot ex diaconi mei (Roma nempe in Sardiniam ad S. Fulgentium reversi) ex Urbe meantis, certa narratione comperi non solum tui conjugis obitum, verum etiam sanctum propositi tui tramitem, in quo jam ambulas, illo deducente, qui est via, veritas et vita. Hunc porro, quem laudat sancti propositi tramitem, non esse vitam monasticam, ex eo patet, quod cap. 12 eandem adhortetur mulierem, ut talem habitum gestet, qui non ad lasciviam excitet, sed ad continentiam provocet, qui non illiciat ad libidinem, sed comprimat ad timorem, ac dein cap. 13, ut tales convivii habeat participes, quæ non carnis solent delicias laudare, sed cordis, atque cum talibus colloquia conserat, et frequentet convivia, ut, cum eas cibis corporalibus pascit, ad meritum sibi sanctæ conversationis accedat, ac demum talibus nunc mensam suam repleat deliciis, qualibus eam replebat, quando carnali conjugio serviebat. Qualia monita, inquires, frustra dedisset Fulgentius, si statim a mariti obitu, ut de S. Galla tradit Gregorius Magnus, sese in cœnobio ad Dei servitium, suscepto monastico habitu, hæc vidua tradidisset. Unde laudatam a Fulgentio viduam, ab ea, quam celebrat S. Gregorius, omnino diversam esse, indubitatum videri potest.

F 14 Fateor, argumenta hæc ejusmodi esse, ut laudata num. 12 Baroniana sententia iis everti aut certe non leviter quati primo intuitu videatur. Verumtamen cum apta ad hæc responsio non desit, atque aliunde sat multa signa concurrant, quæ S.

AUCTORE J. G.

quidquid in contrarium opponi possit,

E

F

S.

AUCTORE
J. G.

S. Gallam a vidua, cui Fulgentius scripsit, diversam non esse indicent, malim cum Baronio, Sirmondo aliisque sentire, quam a communi sententia sine certioribus argumentis recedere. Porro quibus rationibus suam Baronius opinionem stabilierit, audire juvat. Ita ipse ad annum Christi 504, num. 59 disserit: Sed antequam ulterius campum narrationis ingrediari, quem scilicet occasione Operum S. Fulgentii ingressus erat, Vides, inquit, quot signis habes expressum, eandem Gallam viduam, de qua scribit S. Fulgentius, unam eandemque esse cum ea, de qua agit S. Gregorius. Primum enim nomine convenit, quod GALLA dicta; patria, quod Romana; professione, quod vidua; tempore etiam, quod sub Gothorum rege (Theodorico) et quod a suis majoribus S. Gregorius, se ea de Galla accepisse, testetur. Convenit insuper et consulatu patris, nimirum, quod Symmachi consulis filia fuerit, ad quem nonnullae exstant Ennodii Ticinensis epistolae.... Adde denique, quod adolescentula adolescentulo sit orbata viro; cum Fulgentius aequè testetur virum ejus celeriter in ipso juventutis flore ex humanis abreptum.

B His alia duo indicia, quae eodem spectent, adiacere liceat: Galla vidua, de qua Fulgentius, Carnis filios non reliquit, prout cap. 18 ipse scribit; sed neque Vidua nostra, quae brevi temporis spatio marito orbata fuit, ex eo prolem suscepisse, apud S. Gregorium Magnum aliosve legitur. Quid? quod S. Gregorius Magnus, cum narrat, nostram secundis nuptiis continentiam vidualem praetulisse, ipsam S. Fulgentii sententiam, qua id in Epistola ad Gallam suam expresserat, adhibuisse videatur, unde et eandem viduam, cui hic scripsit, et ipse S. Gregorius designasse non temere dici potest. Audi Fulgentium cap. 1 viduam suam alloquentem: Comperi... etiam sanctum propositi tui tramitem, in quo jam ambulat, illo deducente, qui... fidelibus suis novit per momentaneam tristitiam donum sempiternae largiri laetitiae. Audi nunc S. Gregorium, non aliter de viduali continentia, quam S. Galla amplexa erat, disserentem: Elegit (S. Galla) magis spiritualibus nuptiis copulari Deo, in quibus a lucu incipitur, sed ad aeternae gaudia pervenitur. Ut adeo cum Baronio loco citato dicere fas sit, Plane nihil esse, quod dubitare jure valeas, num alia illa ab ista sit Galla, sed certo scias, unam eandemque fuisse insigne decus et ornamentum Christianae pudicitiae nobilitate generis atque splendoribus natalium auctam.

Prima, quae
obicitur dif-
ficultas.

45 Esset haec Baronii sententia pro certa explorataque amplectenda, si re ipsa S. Fulgentius, ut innuit Baronius, Gallam suam etiam Symmachi filiam expresse appellasset: sed hic illam avo, patre, socero, marito consilibus illustrem tantummodo vocavit, suppressis horum omnium nominibus. Ex hoc tamen S. Fulgentii silentio, utpote cui minime necessum fuerat in sua ad Gallam Epistola horum nomina enumerare, de Baronianae sententiae probabilitate nihil decedit, nisi quis prius ostensum dederit, Gallam nostram avo, patre, socero, marito consilibus illustrem non existisse, nec talem statui posse. Sed tantum abest, ut hoc dilucide ostendi valeat, ut potius contrarium partim ex ipsis scriptoribus antiquis, partim plausibili ratione demonstretur. Anno Christi 446 cum Aetio tertium consule consulatum gessisse Q. Aurelium Symmachum, Novella Valentiniiani tit. 4, lib. 1 et 11, ac Fasti consulares Relandini unanimi consensu testantur: hunc au-

tem Symmachum fuisse Symmachi, a Theodorico D rege injuste occisi, patrem, ac per consequens S. Gallae avum, nemo, arbitratur, inficias ibit. Ipsum vero Symmachum, sanctae Viduae nostrae patrem, anno 485 consulatum gessisse, Fasti consulares etiam clamant, et ipse S. Gregorius S. Gallam Symmachi consulis et patricii filiam compellat. Itaque eam avo et patre, imo etiam, cum horum majores fuerint L. Aur. Symmachus, Tatiani collega, et L. Aurelius Symmachus, Gallicani collega, avis atavisque natam consilibus esse, extra controversiam est. Socerum vero et maritum habuisse, etiam consulari dignitate ornatos, ostendi quidem ex antiquis pari modo non potest, cum horum nomina nec S. Fulgentius nec S. Gregorius Magnus expresserint: attamen mihi quidem dubitandum non videtur, quin S. Gallae maritus et consulis filius et saltem honorarius vel designatus consul fuerit, si non et ipse tamen consulatum ordinarium aliquando gesserit.

16 Ut ita sentiam, hoc me movet, quod verisimile nequaquam sit, Symmachum, S. Gallae patrem, qui filiam natu majorem Rusticianam alteri, quam Antio Mantio Severino Boethio, consulis filio et ipsi consuli, collocare nuptui noluit, alium sibi generum, cui Gallam daret, assumere voluisse, quam qui Boethio priori suo genero, non dissimilis esset, quique et consularis esset adolescens, et consulatum adire etiam ipse posset. Neque contra aditum aliquando ab eo consulatum opponi potest, quod, iudice Baronio supra laudato, adolescentulus dumtaxat fuerit, dum e vivis cessit; quandoquidem haec eruditissimi scriptoris verba non alio sensu exponenda sunt, quam quo S. Fulgentius eum aetate juvenem dixit, qualem dicere hominem quadragenario aut eo minus juniorem nihil plane vetat, qui et proinde nihil ab aetate impeditum habuit, quo minus ob civitatis generis splendorem praclarasque animi dotes aequè ac Boethius consulatum adire quiverit. Ut ut id est, cum tot tanque convenientia aptissima perspicuitate concurrant indicia, quae, ut num. 44 ostensum est, unam eandemque Gallam viduam designent, Baronii et Sirmondi Sententiam, si non ut omnino indubitatam, certe ut probabilissimam haberi posse, existimo. Neque, ut mihi quidem videtur, hujus probabilitati quidquam officit, quod S. Fulgentius viduam, cui scripsit, Symmachi filiam non vocarit, quodque S. Gregorius Magnus S. Gallam non dixerit avo, patre, socero, marito, consilibus illustrem fuisse. Etenim neuter eorum propterea, quia haec tacuit, ea negasse dici potest, tum quod haec, ut ut veritati conformia, referre ad utriusque institutum non pertineret, tum quod aliunde satis superque omnibus haec nota essent, nec proin adeo expressa commemoratione indigerent.

17 Atque ita quidem primæ et secundæ difficultatum 13 propositæ satis occursum arbitratur; ad tertiam igitur me nunc convertito. S. Fulgentii epistolam, post menses aliquot ab obitu mariti Gallae viduae conscriptam, perlegenti, nemini non in mentem veniet, eam tum temporis nondum se in monasterium aliquod contulisse, aut habitum induisse monasticum. Nec tamen ideo vidua haec diversa statui a S. Galla potest, licet de hac ita scribat Gregorius Magnus lib. IV Dialogorum cap. 13: Mox ergo, ut ejus maritus defunctus est, abjecto saeculari habitu, ad omnipotentis Dei servitium sese apud beati Petri ecclesiam monasterio tradidit. Nam, etiamsi laudatus in Parisiensi

D

uti et secunda

E

F

ac tertia sol-
vitur

A *Parisiensi editione anni 1705 Beccensis Operum S. Gregorii Magni Ms. codex in eo minus accuratus esset, nec genuinam, quod asserere non ausim, lectionem exhiberet, cum simpliciter refert, S. Gallam mox ab obitu mariti sui ad omnipotentis Dei obsequium in ecclesia B. Petri se convertisse, nulla nimirum de ejus in monasterium subito ingressu mentione facta; tamen adducta superius adversus nos S. Gregorii verba non sic debent in summo rigore sumi, ut inter mariti ejus obitum et secessum S. Gallæ in monasterium vis pauci dies medii intercedant. Etenim quominus sic intelligi debeant aut possint, obstat tum ipsa rei gesta, temporis intervallum aliquod exigentis, natura, tum non infundata eruditorum piorumque hominum opinio, qua S. Gallæ, antequam se in monasterium reciperet, ædes suas in ecclesiam convertisse, communiter creditur.*

accommoda
expositione
verborum
S. Gregorii
Magni.

B 18 Igitur memorata S. Gregorii verba vel sic exponere, ut mox, seu paucis ab obitu mariti sui diebus, S. Gallæ abiecerit seculari habitum, magnificum nempe illum, quo pro natalium suorum splendore induit, vivente marito, solebat, simulque modestiorem magisque viduarum luctui suoque servandæ continentie proposito convenientem assumpserit, ac postmodum tantum, seu post annum unum, converso jam in sacram ædem suo palatio, sese monasterio, Deo ibidem in perpetuum famulatura, tradiderit; vel si contendas, particulam illam mox, a S. Gregorio adhibitam, non tantum de abjectis splendidioribus sæculi ornamentis, sed etiam de secessu in monasterium debere intelligi, qua ratione probabis, particulam mox non pati hic aliquam temporis amplitudinem, non tantam quidem volo, quantam apud Virgilium lib. 1 Georg. versu 24 habet, annorum circiter viginti, nec tantam, quantam apud Suetonium lib. vi in Nerone num. 6 patitur, annorum videlicet undecim (cum nempe hic dicit, Nerone infantem a Claudio mox adoptatum fuisse, qui tamen Nero, eodem Suetonio num. 7 teste, undecimo dumtaxat anno adoptatus ab eo est) sed tantam saltem, quantam apud auctores apud Latinos a Roberto Stephano verbo mox citatus patitur, ubi hæc particula mox pro deinde seu pro indefinito subsequenti tempore, licet non admodum longo, usurpatur; ut adeo eadem particula mox pro deinde, seu pro unius aut alterius anni spatio, non secus atque ab his scriptoribus Latinis, a S. Gregorio adhibita dicatur. Sin autem ea verborum ejus expositio tibi minus apta videatur, et particulam illam mox, in ordinaria significatione sumptam, de ingressu S. Gallæ in monasterium intelligendam esse velis, nondum tamen hinc, quod contra Baronii sententiam contendis, confectum dabis; cum, etiamsi menses aliquot, imo annum integrum eoque plus temporis insumpsisset S. Gallæ, ut mundo vale diceret, suumque palatium in ædem Deo sacram converteret, compositisque ordinate rebus domesticis, sese in monasterium reciperet, nihilominus tamen id mox præstitisse, dici posset. Hoc enim mox fieri, jure merito dicitur, quod tempore, quo fieri potest, perficitur brevissime. Cum vero mundo nuntium remittere, de ampliore domestica ordinate disponere et monasterium ingredi, matronæ, summa dignitate illustri opibusque affluentis, non sit bidui aut tridui, sed mensium complurium opus, rectissime etiam vel sic dici poterit S. Gallæ, mox, ut ejus maritus defunctus est, abjecto sæculari habitu, ad omni-

potentis Dei servitium sese monasterio tradidisse, quandoquidem et abjectio splendidioris habitus magnificique apparatus, ac rei domesticæ per annum ordinatio ad perfectum in monasterio omnipotentis Dei famulatum viam straverint, et hæc citius, quam anni unius spatium, ordinate fieri non potuisse videantur.

19 Ceterum ex laudata S. Fulgentii Epistola, ad Sanctam nostram, uti num. 14 et seqq. docuimus, probabilissime scripta, natalem ejus in terris annum ulcunque definire nunc aggredior. Teste S. Gregorio Magno lib. iv Dialogorum cap. 43, necdum S. Gallæ adolescentiæ terminis egressa erat, cum nupti tradita est viro illi, cujus obitu intra unius anni spatium vidua effecta est, qua occasione S. Fulgentius paucis post mensibus epistolam illam misit, qua super morte mariti Gallam consolaretur et ad vidualem continentiam servandam, multis adductis rationibus et sanctarum viduarum exemplis, vel incitaret ardentius, vel firmaret abundantius. Sive ergo ex L. non aliter § 4 de Leg. 1 adolescentiæ terminos utrimque statuas annum ætatis 14 et annum 25, sive cum Plinio adolescentem voces ab anno 12 usque ad 21, quamdiu nempe homo in longitudinem pergit crescere et adolescere dicitur, sive potius cum Jornande episcopo Ravennate, Sanctæ nostræ coævo, adolescentiam, uti ipse facit cap. 55 de Rebus Geticis, anno ætatis 18 inchoas, eamque, ut vulgo fit, anno 25 concludas; eo demum res nostra redibit, ut eo tempore, quo Gallæ maritus obiit, ea 25 annos multis mensibus certe non excesserit, ac forte annos nata fuerit viginti dumtaxat et quatuor. Talem certe tum temporis fuisse, quam juvenilis ætas et valde ignea corporis constitutio ad iterandum thalamum vocaret alliceretque, dubitare non sinit laudatus supra Gregorius Magnus. Si ergo, uti infra palebit, S. Fulgentius non serius, quam anno 523, nec citius, quam anno 520 præfata epistolam dederit, consequens est, Viduam nostram tum temporis annos certe hæud plures quam 25, paucis mensibus completos, numerasse, utpote, cum traderetur nupti, adolescentiæ terminis necdum egressam, et intra anni unius spatium, marito suo orbatam. Ut adeo sub præcedentis sæculi exitum vel ipso ineunte sexto sæculo mundo fuerit data, non paucis proinde annis Rusticiana sorore junior, cujus ex Boethio liberi anno 522 consulatu insignes fuisse videntur, nisi forte Rusticiana multo juniori ætate, quam sua Soror, nupsit, aut hi, adhuc adolescentuli, ad consulatum erecti fuerint, uti credere non cetat ipsemet Boethius lib. 11 de Consolatione philosophiæ Prosa 4, ubi eos etiamnum pueros vocat.

20 Quod autem præfata epistola non ante annum 520 nec post annum 523 fuerit ad Gallam data, ita ostendo: S. Fulgentius, cum iterum a Trasamundo, Wandalorum rege, in Sardiniam exsul deportaretur, teste ejus discipulo biographo apud nos tom. I Januarii pag. 41, cap. 25, cito se inde reversurum, prophetica gratia per Spiritum Sanctum repletus, Juliateo (alias Juliteo et Viliateo) viro religioso prædixit, ita eum alloquens: Diutius flere noli, cito revertemur ad vos, Catholicæ Ecclesiæ libertate reparata, videbitis nos. Non diu ergo, nec certe, ut apparet, ultra triennium tenuit secundum hoc S. Fulgentii exsilium. Itaque, cum, eodem biographo teste cap. 28, Mors Trasamundi regis et mirabilis bonitas Hilderici, (anno 523, ut Pagius ad annum 525, num. 46 ex Norisio docet, re-

AUCTORE
J. G.

Sanctæ nati-
vitas ex præ-
fata S. Ful-
gentii epistola

B

F

utpote inter
annum 520
et 523 con-
scripta, ut-
cumque defi-
nitur.

regnare

AUCTORE
J. G.

gnare incipientis, Ecclesiae Catholicae per Africam constitutae libertatem restituerit, eoque anno reversus in Africam sit S. Fulgentius, prout se cito reversurum praedixerat; non potest, quae ex Sardinia, durante hoc exsilio, ad Gallam data est epistola, citius anno 520, nec serius anno 523, scripta statui, nisi S. Fulgentium, anno 523 in Africam appulsum, non cito, ut raticinatus fuerat, reversum fuisse, contra ejus biographum statuas, ejusque secundum exsiliu ultra triennium pariter protrahas. Ut autem pateat, laudatam supra Fulgentianam epistolam, durante secundo ejus exsilio, conscriptam fuisse, lubet adducere praefati illius discipuli verba cap. 28, ubi de secundo hoc sancti magistri sui exsilio agens, ita loquitur: Scripsit eodem tempore Carthaginensibus epistolam, sublimi exhortatione perspicuam. Et post pauca: Jam familiares epistolas, in quibus tamen spiritualis edificatio continetur, et ibi et apud Sardiniam commanentibus et in Africa degentibus, et Romanis praecipue senatoribus, viduisque ac virginibus, quarum fama laudabilis habebatur, frequenter direxit. Ad Probam virginem Christi de Jejunio et Oratione libellos duos conscripsit, illos nempe, quos se scripturum esse, in sua ad Gallam, Proba sororem, Epistola cap. 16 pollicitus fuerat. Paulo igitur ante, quam ad Probam virginem duos illos libellos in Sardinia scripsit, jam ad Gallam viduam epistolam, qua de agimus, miserat, eaque proinde, ut omnino apparet, una ex iis censenda est, quas Fulgentius alterius sui exsiliti tempore Romanis viduis, quarum fama laudabilis habebatur, biographo ejus teste, direxit.

§ III. An; quae S. Gallae, juniore adhuc viduae, facta perhibetur mirabilis apparitio iconis B. Mariae in Porticu, scriptorum coaevorum testimonio, uti Benedictus Papa XIV scribit, firmari possit.

De hac apparitione, praeter alios plurimos, egerunt

Quo tempore sancta Vidua nostra tum sibi a Deo insita pietatis affectu, tum partim mariti quondam sui, teste S. Fulgentio cap. 1 operibus misericordis, laudabili exemplo, partimque ipsius Fulgentii adhortatione commota, orationibus, jejunis et misericordiae operibus instabat, et quidquid, ut ille cap. 16 ei suaserat, suis apparatibus subtraxerat, esurientibus tribuebat, et quidquid sibi deduxerat, egenis expendebat, eo, inquam, tempore, quod ejus in caenobium secessum antevertit, contigisse in ejus aedibus mirabilem iconis Deiparae Virginis apparitionem, quae deinceps sacra imago Romae summa in veneratione Urbique et Orbi adversus ingruentes sarrientesque calamitates salutare praesidium exstitit, pia est, nec minus quam recens, Christi fidelium sententia, eo habenda, quoad facti substantiam, firmiter solidiorque, quod rei gestae commemoratio Officio Ecclesiastico una cum Octava, ex sacrae Rituum Congregationis legitimo indulto, die 13 Junii anno 1679 edito, publice Romae in ecclesia sanctae Mariae in Campitello quotannis die 17 Julii solemniter celebratur. De hoc argumento,

teste Carolo Antonio Erra num. 4 laudato, praeter aliquos, quos ex sua congregatione Clericorum Regularium Deiparae pag. 1 et 2 praefati Operis auctores ipse recenset, vel ex professo, vel obiter egerunt Cardinalis Baronius, Onuphrius Panvinus, Octavius Pancirolius, Justinus Micovicius, Georgius Colvenerius, Ambrosius Novilius, Joannes Lupardus, Andreas Victorellus, Franciscus Scotus, Floravantes Martinellus, Bartholomaeus Piazza, Marius Crescimbenus, Felinus ex Ordine Servorum B. Mariae, Caroccus e Societate Jesu et P. Casimirus Ordinis Minorum Observantium, aliique multi, quos hic enumerare longius esset. At, inquit verbis Italicis a me Latine redditis, non confundendus cum aliis, at contra laudandus hic praeter ceteris est Eminentissimus Prosper de Lambertinis, nunc (anno 1750, quo executus Caroli Erra Opus est) Benedictus XIV feliciter regnans, qui in eruditissimo nec satis laudando Opere suo de edificatione et Canonizatione honorifice de admirabili illa imagine meminit, collaudans sacram Rituum Congregationem, quod ecclesiae S. Mariae in Porticu proprias Officii Ecclesiastici ea de re Lectiones, clericis nempe, ut mox dicetur, Regularibus Congregationis Matris Dei in Campitello, recidandas indulserit.

22 Hujus et ego eruditissimi Pontificis, uti et laudati clerici Regularis Congregationis Deiparae, praeter ceteris verba hic adducam, tum quod hinc nuperrime argumentum hoc tractant, tum quod monumenta, quae ad faciendam rei gestae fidem potissimum conducunt, vel protulerunt in medium, vel ubi haec assererentur et qualia sibi visa sint, aperte professi sunt. Illa ego pro meo munere, salva utriusque scriptoris venia, quam veritatis illustrandae studium meretur, in eadem postmodum adducam, ne quis, si promiscue spiritus aequae ac genuinis testimoniis hanc iconis beatae Virginis apparitionem prodigiosam adstrui ac firmari videat, fidem potius propter illa detrectet, quam propter haec tubens volensque adjungat. Atque ita quidem de illa apparitione Benedictus XIV tom. IV laudati Operis parte II, cap. 7, num. 6, etiam in ipsa editione tertia auctiore et castigatore, Romanis typis anno 1749 excusa, de verbo ad verbum loquitur: Officium proprium una cum Octava, die 17 Julii recitatur in Urbe a clericis Regularibus Congregationis Matris Dei ex indulto sacrae Congregationis die 13 Junii 1679 in commemorationem apparitionis sacrae imaginis sanctae Mariae in Porticu. Fertur enim, imaginem beatissimae Virginis, quae modo colitur in Urbe, et signanter in ecclesia S. Mariae in Campitello, mirabiliter apparuisse in aedibus S. Gallae, patritiae Romanae, prope Marcelli theatrum intra porticum Octaviae, Joanne I summo Pontifice, dum eadem Galla duodecim pauperibus ex quotidiana consuetudine in honorem Dei et beatae Virginis Mariae epulum praebere. Ita legitur in Lectionibus propriis secundi Nocturni Officii modo indicati.

23 Haec eruditissimus Pontifex, qui mox monumenta, quae rei gestae fidem facere sibi visa sunt, in haec verba recenset: Et pro rei hujus (admirandae iconis apparitionis) veritate non tantum militabat traditio immemorabilis, sed res tota continebatur duobus versibus sculptis tempore S. Gregorii VII in ciborio pervetusto ecclesiae S. Mariae in Porticu, et duobus antiquis manuscriptis exaratis tempore S. Joannis I summi Pontificis, quorum alterum asserabatur apud clericos

Benedictus
PP. XIV, pro
ca sacrae Ri-
tuum Con-
gregationis
decretum

et Mss.,
S. Gallae, ut
censet, coeva,
laudans.

Alicos Regulares Congregationis Matris Dei, alterum in bibliotheca Angelica S. Augustini de Urbe, insuper addito alio manuscripto bibliothecae Vaticanae sub Martino V. Igitur iudice Eminentissimo scriptore, postea Benedicto Papa XIV, quo tempore haec scribebat, aut eo certe, quo prodit praefatum sacrae Rituum Congregationis indultum, non immemorabilis duntaxat traditio, sculptique in ciborio sub S. Gregorio VII versus, sed et, quod notandum hic potissimum est, duo antiqua monumenta, tempore S. Joannis PP. I, seu eodem, quo res illa memorabilis contigerit, aut subsequenti anno, manu exarata, prodigio, de quo hic agitur, fidem faciebant; quo ex capite, si recte hic scripserit eruditissimus auctor, apparitio illa historice certa atque indubitata evale-ret, utpote non traditione tantum immemorabili ac seculi xi monumento, sed binis, quod rei caput est, testata documentis synchronis, quorum alterum apud clericos Regulares Congregationis Matris Dei, alterum, in bibliotheca Angelica S. Augustini de Urbe, ipso teste, asseratur.

et Carolus Erra, cujus de ea re verba

B 24 Nunc laudatam supra Carolum Antonium Erra de eadem iconis sacrae apparitione disserentem audiamus. Ita ipse quantum ad substantiam sermone Italico pag. 3 et sequenti: Sacram Deiparae Virginis in Porticu imaginem in S. Gallae aedibus, cum haec egenis ob Christi Domini amore epulum praebat, mirandum in modum apparuisse, inter omnes, inquit, convenit. Verum id commune habet haec apparitio cum multis insignibus reliquiis factisque prodigiosis, quod a synchronis scriptoribus litteris mandata non fuerit, vel quod, uti dein subdit, eorum testimonia aut etiamnum lateant, aut omnino interierint. At, inquit pag. 4, hujusmodi scriptorum vices supplet traditio famaque publica, quas si repudies, etiam magna ex parte historias maxime testatas repudies oportet. Ac paulo post, non haec aliaque a se dicta esse, asserit, quasi vero illa apparitionis historia omni scriptorum auctoritate subsidioque destituta esset, cum ex adverso, inquit, complura atque apprime authentica nobis suppetant scripta testimonia, quibus apparitionem illam omnino stabiliri, ipse autumat. Ac primo quidem loco inter illa recenset membranam, Latine conscriptam, hujusque Italico sermone exaratam exemplar, ab antiquis sue Congregationis patribus inventa, omniumque oculis in prima S. Mariae in Porticu ecclesia, nunc S. Gallae dicta olim exposita, quae in suo archivo, eodem nempe, quo Benedictus XIV exaratum tempore Joannis PP. I manuscriptum servari adstruit, hocce tempore exstare, ipse affirmat. De hoc Ms., quo summam apparitionis illius iconis historia refertur, ita loqui pergit: Quantum quidem videtur, manuscriptum hoc temporibus Paulo II, anno 1464 Pontificatum adepti, illic expositum fuit, cum, quae subsequenti temporibus circa praefatam imaginem contigerunt, recentioribus multumque diversis characteribus conscripta sint. Ac post nonnulla, quibus huic scripto auctoritatem conciliare nititur, subdit: Is ergo, qui illud exaravit ipsius Pauli II, cujus nempe expresse meminit, temporibus, vera esse credidit, quaecumque in eo scripsit, ac proinde documenta alia, quibus niti posset, ante oculos habuerit, nec hactenus quidquam ei contrarium prodit, ut potius, quae e latebris emergerunt, monumenta perfectissime ei consentiant.

25 Dein inter complura et apprime authentica sua documenta recenset laudatus Erra Manuscrip-tum Octobris Tomus III.

plum aliud, priori quoad substantiam simile, quod in insigni bibliotheca Angelica S. Augustini de Urbe, a Benedicto XIV pariter assignata, ex-stare, at scriptoris vitio mendosum et aliqua ex parte aperte falsum esse, pag. 5 tradit. Tum de tertio suo Ms. haec Italice docet: Antiquius magis-que authenticum est Manuscriptum bibliothecae Vaticanae, sub Pio II, anno 1458 in Pontificem electo, a S. Mariae Majoris vicario confectum, cui hic titulus est: DE SACRA MATRIS DEI IMAGINE, QUAE IN BASILICA ILLIUS MAIORI ROMAE SERVATUR; ubi (praefatus vicarius) de nostra agens imagine, ita ait: HAEC, UT AJUNT, MIRO SPLENDORE FULGENTEM SESE PRODIDIT. Tum de quarto suo Ms. ita mox prosequitur praefatus Erra: In eadem bibliotheca (Vaticana) aliud Ms. exstat, annis aliquot antea compositum a Nicolao Signorili, populi Romani secretario, jubente Martino V, qui anno 1417 summus Pontifex creatus fuit. titulus est: DE JURIBUS ALME ROMAE. In eo etiam de traditione passim admissa circa prodigiosam hujus imaginis apparitionem, S. Gallae factam, his verbis sermo est: DICTUR (imago Deiparae) MIRACULOSE APPARUISSE DOMINE GALLAE PATRITILE IN DOMO SUA, QUAM PROPTEREA AD ECCLESIAM SUB VOCABULO BEATAE MARIE REDUNIT. Tandem ad longe antiquiora, ut loquitur, monumenta progrediens, duos versus Leoninos, in ciborio ecclesiae S. Mariae in Porticu sculptos, pag. 5 recitat, deque ciborii illius aetate nonnulla postmodum disserit. Quid porro ciborii eoec hic designetur, juxerit obiter indicasse. CIBORIUM, inquit Cangius, appellant scriptores Ecclesiastici, quod Ordo Romanus TEGIMEN ET UMBRACULUM ALTARIS VOCAT. Illud autem sic in suo Lexico describit: Quatuor columnis iisque praetis at-tollebatur et in fastigiatam formam eductum, totum altare contegebat, quam descriptionem praeter alia, quae omitto, exempla, Anastasius Bibliothecarius, de S. Gregorio Magno loquens, confirmat his verbis: Fecit beato Petro Apostolo ciborium cum columnis suis quatuor ex argento puro.

AUCTORE J. G. variaque ab eo memorata documenta referuntur

26 Atque haec quidem sunt complura illa et apprime authentica scripta, quibus alios ante se adhacuisse seque sine erroris formidine adhac sursum esse, pag. 5 profertur jam saepe laudatus Erra. Ceterum, quod ipsa citata pagina editurum se ad sui Operis calcem pollicetur Manuscriptum, quod-que in ejusdem decursu passim laudat, nos hic lectorum oculis subjiciemus, tum quod illud controversiae totius argumentum subministrat; tum ut, quae de hujus ceterorumque hujusmodi scriptorum aetate ac fide dicturi sumus, eruditus lector pro suo judicio vel probet vel improbet. Instrumentum hoc, cui apud eundem Carolum Erra hic titulus est: Historia venerandae et incorruptibilis Imaginis gloriosae Virginis Mariae quae miraculose collocata fuit in ecclesia, quae dicitur S. Maria in Porticu, ita de verbo ab eum pag. 136 et seqq. habet: Temporibus Joannis Papae Primi, et Justiniani, proprii Justiniani Augusti avi, et Theodorici, regis Gothorum haeretici, Italiam opprimantis, fuit in Urbe puella potentissima, Symmachii, consulis et patricii, filia, nomine Galla, inter Romanos divitiis et generositate praecipua, patriciata dignitate sublimis, cognominata PATRICIA, moribus et vita beata. Sic enim temporalibus usa est bonis, ut legem Domini non desereret et a divinis mandatis nullatenus declinaret.

E

F

et ex peculiari ejus de hoc argumento Opere

27 Ad honorem Dei, et beatae Mariae Virginis

AUCTORE
J. G.
Ms. instru-
mentum, quo
apparitionis
illius tempus

ginis habebat consuetudinem dare in suo palatio singulis diebus recreationem duodecim pauperibus. Et quia Christo sedula servire curavit, siquae in se Creatoris imaginem, et similitudinem prudenti circumspectione integram, illibatamque servavit; Christi et beatae Mariae imaginem per manus sanctorum Angelorum in suo meruit habere palatio. Quadam enim die, dum familia sua cum duodecim pauperibus circum-sedentibus pranderet, supra propinatorium, benedictae Matris, et Filii omnipotentis veneranda Imago in aere nimio fulgore apparuit. Cujus immensa luce propinator verberatus ante Dominam suam rediit; et, quod acciderat, terribus nuntiavit. Mox Galla surgens a mensa venit ad locum, et lucem quamdam splendidam vidit, sed imaginem decoram videre non potuit. Habito igitur consilio, multorumque procerum comitata concursu ad Lateranense festinavit, et sancto Joanni Pontifici lucis apparitionem religiosa gravitate narravit, et piis lachrymis postulans, ac magnis precibus petens, ut ad Ancillae Domini palatium dominus Papa dignaretur venire, ubi, Deo dante et revelante, rem novam plenius esset cogiturus.

B
variaque
prodigiosa
adjuncta,

28 Cujus sanctis precibus admiratus Pontifex acquiescens, cum episcopis, presbyteris et diaconibus Cardinalibus, cum toto clero, majoribus civitatis, et populo Romano processionaliter pedibus cum magnis luminaribus ad Gallae Palatium venit, et ad locum accedens, expansis brachiis, et oculis levatis ad caelum, devotissime intra lucem oravit. Illico omnes campanae sacrosanctae Lateranensis, et Apostolorum Petri et Pauli, ac totius civitatis ecclesiarum a semetipsis cum maximo gaudio pulsare coeperunt. Cumque venerabilis Papa audiens maximum sonum campanarum, orationi insisteret, inter brachia duorum Seraphinorum vidit sacrosanctam Christi, et Beatae Mariae virginis matris suae imaginem, ad quam extensis manibus oravit dicens: O Mater Dei sanctissima, digneris mihi concedere tantam gratiam, ut manibus meis tangere possim istam tuam sanctissimam imaginem. Quam quidem venerandam imaginem Seraphim in aere stantes posterunt in manibus ejusdem Pontificis. Qui eandem sacram imaginem inter brachia suscipiens, eam adorandam circumstanti multitudini cum lachrymis timoris, et amoris, ac gaudii, totique populo monstravit, et illico pestis gravissima, quae usque ad illam diem, quae fuit decima septima mensis Julii, circa annum a Nativitate Domini quingentesimum quartum, mirabiliter grassata fuerat, cessavit.

C
concessio ico-
nem illam
visitantibus
indulgentiae,

29 Post haec Galla Patricia tanto caelitus dotata munere, in eodem palatii loco ad honorem, laudem, et gloriam Dei, et ejusdem beatae virginis matris Mariae, ecclesiam fabricavit, quae SANCTA MARIA IN PORTICU vulgariter nominata est, ut ibi sanctissima veneraretur imago, ubi, signo lucis per manus sanctorum Angelorum allata, Christus sedem elegerat; ipsamque ecclesiam palatii et omnium possessionum suarum haeredem instituens, per manus ejusdem sancti Joannis Papae consecratam, religiosissimo affectu. Imaginem vero praedictam intra altam iconiam debita veneratione in eadem ecclesia pio studio conduxit. Qui quidem Pontifex omnibus vere contritis, et confessis eandem beatae Mariae in Porticu ecclesiam a primis Vesperis festi inventionis ejusdem sacrosanctae imaginis, ac con-

secrationis ejusdem ecclesiae, quod fuit praedicta 17 die mensis Julii, usque ad ultimas Vesperas ipsius Octavae inclusive, devote visitantibus, et manus adjuvantes pro illius conservatione porrigentibus, indulgentiam, et plenarium omnium peccatorum suorum a poena et culpa remissionem, perpetuis temporibus duraturam, dedit et concessit.

D
obtena per
eam benefi-
cia,

30 Postea vero tempore sancti Gregorii Papae primi, dum ingrueret pestis saevissima, praefatus sanctus Gregorius una cum toto clero Urbis processionaliter accessit ad eandem beatae Mariae in Porticu ecclesiam, ubi sacrosancta imago erat, et est; accipiens eam manibus propriis processionaliter usque ad limina Apostolorum Petri, et Pauli portavit; et in crastinum iterum processionaliter eam ad locum suum reportavit; et pestis cessavit universaliter. Tunc visis tantis miraculis praefatus sanctus Gregorius praedictam indulgentiam, et omnium peccatorum remissionem a poena et culpa confirmavit. Successive Alexander Papa secundus eandem Indulgentiam, et omnium peccatorum remissionem a poena et culpa per sanctum Joannem Papam primum, ut supra dictum est, concessam, confirmavit. Deinde Gregorius septimus praedictam ecclesiam, praevetustate dirutam, restauravit, et consecravimus, indulgentiamque, et omnium peccatorum a poena et culpa remissionem praedictam confirmavit. Caestinus Papa tertius dictam indulgentiam et omnium peccatorum remissionem a poena et culpa confirmavit. Tempore Callixti Papae tertii, maxima peste grassante in urbe dictus Pontifex jussit portari processionaliter per dictam urbem praefatam sacrosanctam imaginem, et illico cessavit pestis. Qui quidem Pontifex indulgentiam, et omnium peccatorum remissionem praedictam confirmavit.

E

31 Paulus Papa secundus, audita fama pulchritudinis ejusdem sacrosanctae imaginis, jussit eam ad suum palatium portari per episcopum Forensensem. Quam nocte posuit in sua cappella secreta; et, facto mane, volente respicere dictam imaginem, non reperit eam. Tunc mandavit eundem episcopum, ut iret ad locum, ubi ceperat eam. Qui ivit, et vidit praefatam sacram imaginem miraculose esse translata ad locum suum. Qui quidem Paulus Papa secundus videns tantum miraculum supradictam indulgentiam, et omnium peccatorum remissionem confirmavit, et dedit et concessit omnibus vere contritis, et confessis, praefatam ecclesiam a primis Vesperis festivitatis Assumptionis ejusdem beatae virginis Mariae usque ad ultimas Vesperas ipsius Octavae inclusive devote visitantibus, indulgentiam, et omnium peccatorum suorum remissionem plenariam in forma Ecclesiae consueta, perpetuis temporibus duraturam.

F
alterum pro-
digium,

* al. Faren-
sem
* volens
* reperit

32 Admirandum est igitur nobis, quod dicta ecclesia ex longa temporum vetustate, et frequentium tempestate bellorum consumpta, et diruta fuit; sacrosanctam vero Dei Genitricis Virginis Mariae imaginem inter tot tempestates et frequentes ruinas illasam, et incorruptam usque ad hodiernum diem sua Dominus custodia in eodem loco servavit. Admiranda praeterea est nobis haec sacrosancta imago, quem nec coloravit manus pictoris nec sculptoris errantis, sed formavit, et benedixit Omnipotentia Conditoris, qui sicut cum ad ilicem Mambre cum tribus personis, ut ab Abraham adoraretur apparuit, et in camino ignis ardentis cum

G
iconis stru-
ctura

tribus

A tribus pueris similis filio hominis quartus assistens, declaravit, in gloriosæ, et sanctissimæ Gallæ palatiose orandum, quando voluit, et quomodo voluit, * imaginem demonstravit. Digitus quoque Dei, qui in tabulis lapideis, Moyses intra nubem orante, ad recte vivendum Israëlitis legem sculpsit, Romano Pontifici intra lucem oranti ad Christianæ religionis emolumentum venerandam assignavit figuram. Et sicut, Domino mandante, æneus in eremo exaltatus est serpens, ut læsi a serpentibus ad ejus intuitum sanarentur, sic et hæc in Urbe exaltata est imago sacra, ut ad ejus visionem populi concursus antiqui serpentis venenum non patiat, nec pestis læsionem.

et Gallæ
eloquium re-
fertur, inte-
gram recita-
tur;

33 Quanti meriti, et quantæ vitæ beatitudinis fuerit memorata Galla Patricia, beatus Gregorius describens patenter ostendit in quarto Dialogorum libro cap. 13 dicens: Fuit Galla Gothorum tempore hujus urbis nobilissima puella, Symmachi consulis, et Patricii filia; quam, dum fervente mundi copia, ad iterandum thalamum etc., elegit magis spiritualibus nuptiis copulari Deo, in quibus a luctu incipitur, et ad gaudia æterna pervenitur; quam carnalibus nuptiis subijci, quæ a lætitiâ semper incipiunt, et ad finem cum luctu tendunt. Beati, qui sibi comparabuntur, quoniam in hoc sæculo merebunt videre Virginis Mariæ figuram, et in alio faciem Domini desideratam; a læsioneque antiqui serpentis, et pestis, et angustia quacumque ubique liberabuntur. *Nunc quæ mea sit de Benedicti XIV num. 22 et 23 recitatis verbis, deque laudatis a Carolo Erra monumentis sententia, candidè pro veritatis amore edissero.*

probatumque,
Ms. illud non
adeo anti-
quam,

34 Vellem ego quidem, ut salvis sanæ criticæ regulis, eruditissimi Pontificis jam laudati verbis, productisque ab eo instrumentis omnibus hic mihi stare liceret, quo sic apparitionis illius historiæ summum auctoritatis a scriptis synchronis pondus accederet, eaque historice certa evaderet. Verum enimvero hæc ejus verba attentius perpendenti et cum præfati Antonii Erra dictis conferenti, nemini non admiratio movebitur maxima. Vel enim duo illa Manuscripta, quæ ab eruditissimo Pontifice tempore S. Joannis I, summi Pontificis, seu intra annum Christi 523 et 526, exarata dicuntur, eadem cum illis sunt, quæ præfatus Erra pag. 4 et 5 in iisdem, quas Benedictus XIV indicavit, bibliothecis servari asserit, de quibus a nobis num. 24 et 25 jam actum fuit; vel Manuscripta illa ab his omnino diversa sunt. Si diversa sint, eaque, uti laudatus Pontifex asseruit, re ipsa tempore S. Joannis I summi Pontificis exarata fuerint, mirum est, hæc Carolo Erra clerico Regulari congregationis Matris Dei, tabularium suum hac de re diligentissime perscrutato, omnino fuisse incognita; mirum, hæc a nemine in lucem edita; mirum denique, ut cetera omittam, apparitionem illam imaginis Deiparæ, de qua hic agitur, si duplici, eoque synchrono fideque dignissimo testimonio nitatur, non ut historice certam, sed ut pia credulitate et immemorabili traditione nixam a Benedicto XIV adstrui, nec eum dicisse: CERTUM EST, imaginem Virginis apparuisse in ædibus S. Gallæ; sed hæc dumtaxat: FERUNT ENIM, imaginem Beatissimæ Virginis... mirabiliter apparuisse etc. Si vero, ut omnino apparet, eadem sint documenta Mss., quæ eruditus Pontifex, quæque laudatus Erra in iisdem locis iisdemque fere verbis servari affirmant, non minus mirandum erit, potuisse ab illo tam indu-

bitanter asseri, Mss. illa tempore S. Joannis I summi Pontificis exarata fuisse, quæ nongentis et eo amplius annis post S. Joannis I Pontificatum composita sunt et chronologicis historicisque nævis non paucis laborant. Quapropter non propriis oculis ea instrumenta lustrasse, sed aliena non satis fida relatione accepisse, quæ scripsit, Eruditissimus Pontifex dicendus erit.

AUCTORE
J. G.

35 Ne autem hæc à me temere prolata fuisse, imo 900 circiter annis S. Gallæ recentius esse, quis existimet, ipsum consulat Carolum Erra, post lectum Benedicti XIV Opus de Beatif. et Canonizatione Sanctorum, postque habitum maturum diligensque Mss. monumentorum, quæ laudat, examen, antiquitatis palmam confecto sub Martino V Manuscripto concedentem, qui Pontifex cum anno dumtaxat 1417 Petri Cathedram ascenderit, nemo non videt, serrata in bibliotheca Clericorum Matris Dei et in Angelica S. Augustini de Urbe Manuscripta, utpote sub Paulo II ac Pio II, Martini V post annum 1457 successoribus confecta, nongentis circiter annis a Joannis PP. I tempore remota esse, contra ac Benedictus XIV in præclaro suo Opere de Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione lib. IV, part. 2, cap. 7, num. 6 affirmat. Et sane, si hæc vivente Joanne I Pontifice; seu intra annum Christi 523 et 526, exarata fuissent, scribere non potuissent horum artifex, apparitionem illam imaginis Deiparæ contigisse circa annum a nativitate Domini quingentesimum trigesimum quartum, id est, annis octo post ejusdem Joannis I obitum; neque necesse ei fuisset particulam circa adhibere, cum ipsum annum, quo hæc sub Joanne I contigisset, scriptori ejusdem temporis exactissime definire in primis facile esset. Accedit, quod in Manuscriptis, a Benedicto XIV laudatis, prodigiæ apparitionis epocha per annos a Nativitate Christi designatur; qui annos computandi modus anno 523 aut 526 necdum usitatus scriptoribus erat, prout recte observat Mabillonius de Re Diplomatica lib. II, cap. 23, pag. 176, littera C ita loquens: Hic calculus, etsi ab anno Christi 533 a Dionysio compositus, non tamen statim, sed longo post tempore admissus est. Ex historicis venerabilis Bedæ (qui sæculo 8 floruit) hanc epocham primus observasse videtur in Historia sua. Quid plura? ipsummet Ms. instrumentum, a Carolo Erra pag. 136 et seqq. editum, ad usque tempora Pauli Papæ II, anno 1464 electi, servato semper, ut ipse affirmat oculatus testis, eodem litterarum caractere pertingit, quæque etiam sub eo gesta sunt, complectitur; atque adeo, quandoquidem, fatente eodem Erra, servatum in bibliotheca Angelica Manuscriptum priori quoad substantiam simile est annoque 1457 recentius, ambo hæc Mss. ætatem suam tempore S. Joannis I longe recentiore, apertissime produunt.

E

E

36 Quod vero ad utriusque Ms. auctoritatem spectat, ea, præterquam quod, uti ostendimus, nihil ab ætate habeat, quo commendetur, etiam in multis rebus, quæ illic referuntur, tam aperte exigua, imo nulla est, ut, nisi necesse esset, puderet me errores recensere ac paucis etiam confutare. Ac primo quidem in ipso narrationis suæ exordio turpiter labitur Manuscripti auctor, dum Justinum imperatorem proprium Justiniani Augusti avum facit, cum tamen Marcellinus Comes in Chronico ad annum 527 Justinianum ex sorore Justiniani natum fuisse, disertè testetur, cui et reliqui scriptores omnino consentiunt. Deinde mox sibi tam turpiter contradicit, ut nulla ratione vel tantillum sibi conciliari queat. Quippe cum antea dixisset, apparitionem

uti et in variis erroribus,

AUCTORE,
J. G.

apparitionem sacrae iconis temporibus Joannis Papae I et Justinii Augusti ac Theodorici regis Gothorum contigisse, ac praefatum Pontificem, cum episcopis, presbyteris et diaconibus Cardinalibus cum toto clero, majoribus civitatis et populo Romano processionaliter pedibus cum magnis luminaribus ad Gallae palatium venisse, ac eandem sacram imaginem, a duobus Seraphim sibi inter brachia datam, adorandam circumstanti multitudini... monstrasse, et illico pestem gravissimam... cessasse, mox subjicit, haec omnia facta esse decima septima mensis Julii circa annum a Nativitate Domini quingentesimum trigesimum quartum, quando nimirum nec Joannes I, nec Justinus, nec Theodoricus amplius in vicis erant. Neque reponi potest, descriptoris vitio annum 534 pro 524 exaratum fuisse, nisi probari simul possit, vel aliquo intervallo ante annum 524 vel hujus certe anni exordio gravissimam pestem usque ad diem 17 Julii Romae saevisse, ac tum demum, ostensa populo veneranda illa Deiparae iconem, lucem illam nefandam illico cessasse, quam quidem utramque memorabilem imprimis rem, praeter Ms. illius auctorem, nullus hactenus historicus, ne minimo quidem indicio usquam commemoravit.

prout partim
ex scriptori-
bus eruditiss

37 Nolo reliqua, quae in Ms. illo narrantur, ad aequae criticae trutinam revocare, nec disputare, an saltem similes vero sit, S. Joannem PP. I eo apparatu, ut paulo ante dictum est, et episcoporum, presbyterorum ac diaconorum Cardinalium, totius cleri majorumque Urbis et populi turba stipatum, sese ad S. Gallae palatium contulisse; neque an promiscuus in omnibus Romanis ecclesiis jam tum fuerit campanarum usus, eaque a semetipsis, ut Ms. illud habet, cum maximo gaudio pulsare coeperint. Haec, inquam, missa facio, et ea, quae de concessis a Joanne Papa I, Gregorio I, Alexandro II, Gregorio VII et Celestino III plenariis indulgentiis illic referuntur, nullam veri speciem habere, nunc ostensum eo. Profiteor equidem ac pro indubitato habeo, indulgentiarum institutum ab ipsis Ecclesiae incunabulis quodam modo viguisse, amplissimamque solvendi etiam a temporalibus delictorum poenae S. Petro ejusque legitimis successoribus collatam a Christo Domino fuisse potestatem; verum et pro indubitato habent eruditi, saeculo vi seu S. Joannis PP. I tempore indulgentiarum modum et formam talem non fuisse, qualis in Ms. illo, a nobis supra edito, describitur, nec tam liberales in relaxandis canonicis poenae Romanos Pontifices seu tunc temporis seu diu post fuisse, ut occasione inventionis cujusdam sacrae imaginis seu dedicationis ecclesiae plenarias indulgentias a primis Vesperis festivitatis usque ad ultimas illius Octavae, in favorem piorum locorum honorandorum vel juvandorum, in perpetuum duraturas concederent. Longam auctorum seriem, qui mecum sentiant, eorumque, quibus id demonstrant, argumenta, haud necesse est hic adducere, cum pro omnibus consuli de ea re possint Morinus de Administratione Sacramenti Poenitentiae lib. x, cap. 20, num. 9 et seqq., et cap. 23, item Papebrochius noster in Responsione ad exhibitionem errorum per R. P. Sebastianum a S. Paulo evulgatam parte 1 pag. 186 et seqq., et rursus part. II pag. 66 et seqq.

et nomina-
tim ex Mori-
no

38 Et ille quidem, postquam objecta sibi cit. num. 9 testimonia diluisset, his verbis cap. 20 concludit: Sane, qui animo revolverit, quanta cum severitate saeculis octavo, nono, decimo et undecimo Pontifices poenitentias canonicas co-

luerint et imposuerint, quarum exemplo et decreta plurima toto libro septimo relata sunt; qui apud se perpenderit, quod Pontifices nusquam legantur in probatis auctoribus, aut scriptis propriis tantillum his indulgentiis simile relaxasse, licet Romam ipsam ad poenitentiae impositionem a criminum reis convenirent, non puto, in animum inducturum, Pontifices illis saeculis indulgentiarum tantam gratiam fecisse. Vix enim tantam poenitentiarum canonicarum gratiam saeculo duodecimo finiente in pari causa fecissent, uti ipse in praefato suo Opere de Administratione Sacramenti Poenitentiae multis locis ostendit. Papebrochii verba, ne prolixior sim, parco recensere, ut eorum loco venerabilis servi Dei Josephi Mariae Cardinalis Thomasi loculentum ea de re testimonium referam, quod ipsemet Benedictus XIV in sua Epistola encyclica anno 1751 pro extensione Jubilei in hunc modum laudavit.

39 Super quibus verbis (nempe Urbani PP. II, indulgentiam plenariam concedentis iis, qui pro recuperanda ab infidelium manibus Palestina in eam regionem se pugnaturo conferent) venerabilis servus Dei Josephi Mariae Cardinalis Thomasi (verba sunt Benedicti XIV) quem in hac potissimum materia libenter citamus, quae olim eidem clarissimo viro collegae fuerimus in officio consultoris Congregationis Cardinalium, Indulgentiis praeposita, ita scriptum reliquit: « Hanc » plenariam indulgentiam, in qua opus inunctum » gravissimum erat sumptibus, incommotis, laboriosissimis itineribus, et imminutibus vite » periculis, ut potius videri possit commutatio » poenitentiae, quam hujus absoluta relaxatio » etc., hanc, inquam, plenariam indulgentiam » pro Terra sancta, alii postea summi Pontifices » semper confirmarunt. Nec alia mihi occurrit » indulgentia plenaria usque ad exordium decimi quarti saeculi, in quo Bonifacius VIII illam elargitus est pro anno Jubilei m.cccc. » Haec doctus ille piusque Cardinalis in quodam Opusculo manuscripto quod brevi in lucem prodibit inter alia ejus Opera, quorum accuratissima editio hoc tempore adornatur. Hactenus laudatus Benedictus XIV, cujus de eodem argumento deque Portiunculana indulgentia alia non minus diserta verba videsis tom. II Octobris pag. 898, num. 103. Ex quibus omnibus luce meridiana clarius est, non tantum recentioris aetatis, sed et exiguae, imo nullius ex se auctoritatis esse memorata superius Mss. instrumenta, nec digna esse, quae pro authenticis habeantur aut pro satis ex se idoneis, ut admirabilis apparitio imaginis Deiparae, in aedibus S. Gallae facta, historice certa hinc reddatur.

ipsisque Bene-
dicti PP. XIV
Epistolae ency-
clicae verbis
manifestam
redditur.

E

F

§ IV. Ejusdem iconis mirabilis apparitio, quantum ad substantiam, constanti et antiqua fidelium traditione, suis probationibus firmata, prudenter credibilis ostenditur. Post hanc apparitionem monasterium ad S. Petrum, alterius, quam Benedictini Ordinis, S. Galla ingressa est, ibique pie defuncta.

Constanti fidelium traditione,

Quae jam supra a me adversus laudata a Benedicto XIV et Carolo Antonio Erra Mss. testimonia disputata sunt, non eo spectant, ut historiae apparitionis imaginis Deiparae fidem omnem abrogari velim; imo vero haec non alio consilio a me prolata in medium fuerunt, quam ut spuris instrumentis, quibus haec perperam stabiliretur, rejectis, eam sincerioribus firmarem ac pie prudenterque credibilem ostenderem, nimirum ex antiquissima fidelium traditione, suis monumentis firmata, communique virorum, qua eruditione, qua pietate, illustrium consensu, quibus, cum nihil aliunde obest, pia prudensque haberi fides potest. Ut ut enim pro apparitionis illius veritate non militet ea traditio Ecclesiastica, quae irrefragabilis et supremae ordinis sit; non deest tamen ei inferioris ordinis traditio, quam si absque solidis in contrarium rationibus repudies, multa etiam illorum tollas, necesse est, quae jam pridem religiosa pietate servantur in Ecclesia. Quid porro constans de illa imaginis Deiparae apparitione traditio doctorumque hominum consensus ferat, lubet hic recensere. Ut a recentioribus ad antiquiores ascendam, adducta num. 22 Benedicti XIV verba, laudatum sacrae Congregationis indultum, ipsaque Mss. instrumenta, de quibus jam actum a nobis est, indubiam fidem faciunt, a tribus jam certe saeculis historiam illam, quantum ad substantiam, passim admissam a fidelibus fuisse, talemque visam, quae sub ipsorum Pontificum Romanorum oculis publicis tabulis committi, inque ecclesia S. Mariae in Porticu exponi fidelibus posset. Et eadem quidem assentior Carolo Antonio Erra pag. 4 affirmanti, summos Pontifices eorumque vicarios in id semper invigilasse, ut, ne omnino fabulosa aut commentitia facta in ecclesiis exponerentur, neve ita piorum hominum illuderetur religioni; tametsi saeculo xv non eo sese semper extendere solita fuerit Pontificis vicariorum studiosa accuratio, ut tabulam nullam, seu scriptam, seu pictam, in ecclesiis appendi sinerent, nisi quae in historici facti adjunctis omnibus cum accuratioris criticae regulis chronologicisque notis exactissime conveniret.

que non tantum a 7 saeculis

44 Nec tantum tribus quatuorve postremis saeculis constans Romae fuit fidelium de admirabili imaginis apparitione consensus, sed et saeculo xii ea summopere vigeat, ut ex verbis Baronii ad annum 1198, num. 5 sat clare eruitur. Ita enim ipse loco citato: Romae autem idem Caelestinus Papa (III) propensiori studio, quo tene-

batur erga cultum venerandae imaginis Dei Genitricis Mariae, quae fuerat Gallae Placidiae (imo Gallae Patriciae, ut pag. 22 recte etiam advertit Carolus Erra) collocatae... in ecclesia, dicta S. Mariae in Porticu, aedificavit juxta ipsam hospitalem domum infirmorum, quam et redditibus locupletavit. De ipsa autem veneranda imagine vetus ista inscriptio hactenus perseverat.

« Haec est illa pie Genitricis imago Mariae,

» Quae discumbenti Gallae patuit metuenti. » Ita ibidem eruditissimus Annalium Ecclesiasticorum parens. Quibus versibus aperte indicatur id ipsum, quod communis jam tum ferebat traditio, nempe imaginem illam Deiparae Virginis, mira luce circumdatam, in aedibus S. Gallae, cum haec mensae accumberet, apparuisse, eoque prodigio piam Viduam vehementer fuisse obstupefactam. At quoniam tempore pereluto illi ciborio nempe, in quo veneranda illa imago servari solita fuit, versus illi insculpti fuerunt? Si laudati Benedicti XIV verbis, num. 23 recitatis, insistendum sit, contigit id sub S. Gregorio VII atque adeo sub annum 1075. Et opinioni huic duo in primis patrocinari videntur; alterum, quod memorati versus ex eo genere sint, quos Leoninos eocant, idque versusum genus non ante ejusdem Gregori VII tempora invaluisse, videatur; alterum vero, quod illud altaris umbraculum seu ciborium, jubente eodem Gregorio, confectum videatur, uti colligi potest ex duobus aliis versibus lapidi, sub ciborio jacenti, inscriptis in haec verba:

Septimus hoc praesul Romano culmine fretus,
Gregorius templum Christo sacravit in avum.

42 Veruntamen, si laudato Carolo Erra, de eodem argumento disserenti pag. 5 et 6, credimus, existimaverunt communiter rei antiquariae periti, ciborium illud non posse S. Gregorio VII ascribi, non solum quia id non patiebantur ciborii structura, characteres et stilus, sed etiam quia hieroglyphicum, opere etiam musivo efformatum, tempus multo antiquius denotabat. Illud quidem hieroglyphicum ipsumque altaris tegimen seu ciborium hodie non exstat, cum anno 1685 vetus S. Mariae in Porticu ecclesia destructa fuerit, ut nova exstrueretur, quae nunc a S. Galla nomen habet: utriusque tamen figura, teste laudato Erra pag. 6, ad posteros transmissa est, fuitque ciborium illud simile ciborio S. Clementis, quod Ciampinus parte I Veterum Monumentorum pag. 180, tab. 44, figura 1 exhibuit, quem proinde curiosus lector loco citato consulat; hieroglyphicum vero idem Carolus Erra ex Historia P. Josephi Matraja in hunc modum exhibet:

Porro per crucem sine ipsa patientis Christi effigie expressam, ipsum Christum Dominum saepe ab

AUCTORE
J. G.

AUCTORE.
J. G.

ab antiquis Christianis designatum, ab iisque per A et Ω Christi divinitatem, utpote qui Apocal. cap. 1 et 22 Alpha et Omega, principium et finis vocatur, significatam fuisse, nemo inficias ibit, qui veterum Christianorum monogrammata et exhibita apud laudatum Ciampinum part. 2, tab. 24 et sæpe alibi monumenta consuluerit. Unde dubium non est, quin etiam hic Christum Dominum per crucem, ejus vero divinam naturam per A et Ω indicare voluerit, qui hujus hieroglyphici auctor aut artifex fuit; ut adeo inde atque ex insculpto huic ciborio monogrammate

MP ΘΥ

quod est ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ, seu Mater Dei, hieroglyphici hujus et ciborii ætas ac per consequens memorata supra traditionis antiquitas ostendi possit.

hieroglyphico,
forte seculo
vi confecto,

43 Etenim, utut certum non sit, quod quidam tamen contendunt, hujusmodi hieroglyphica statim a celebrata anno 431 Ephesina synodo apud Catholicos invaluisse, quo vel sic Nestorianam heresim, Virgini Matri Deiparæ titulum impie negantem, detestarentur, eamque Θεοτόκου seu Deiparam esse profiterentur; indubitatum tamen est, hieroglyphica ejusmodi in Italia ante medium sæculum vi in usu fuisse, cum, teste laudato Carolo Erra, Ravennæ in celeberrima ecclesia S. Vitalis circa annum 547, ut Ciampinus parte 2, pag. 65 etiam ostendit, musivis picturis decorata, simile hieroglyphicum paris antiquitatis conspiciatur. Unde et supra exhibitum, ab iisdem artificibus, qui Ravennæ in ecclesia S. Vitalis musivo operi incubuerunt, confectum fuisse, laudatus jam sæpe Erra non abs re suspicatur. Nec differtur quidem hic auctor pag. 7, hieroglyphica illa etiam postea sub Paschale I circa annum 820 adhibita fuisse. At, inquit, nonnihil hæc diversa sunt a nostro, quod exactissime consimile nunc est, quæ alibi conspiciuntur sub Joanne Papa VI anno 521 Pontifice Romano facta. Cum igitur nihil occurrat, unde pro certo statui possit, an sub Joanne I Papa proximisve ejus successoribus ab iisdem, qui Ravennæ laborarunt, artificibus, confectum fuerit ciborium illud, musivo opere adornatum, an vero sub Joanne PP. VI anno circiter 701, rem illam in medio relinquo, altissimam saltem antiquitatem ei attribuisse contentus. Neque ex adductis in fine num. 41 geminis versiculis consequens est, ciborium illud non ante S. Gregorii VII tempora extractum fuisse, cum illis versibus dumtaxat asserat sanctus Pontifex templum S. Marie in Porticu, antea scilicet restauratum, Christo in ævum sacrasse, quæ verissima sunt, etiamsi ciborium illud 4 aut 5 sæculis templo illo instaurato antiquius esset.

cujus anti-
quitate
tantam non
exertunt
Leonini

44 Reponi tamen hic posset, tametsi ciborii illius structura, characteres et hieroglyphicum majorem, quam Gregorii VII, anno 1073 pontificis electi, ætatem indicare videantur, recentiorem tamen ejus ætatem manifesto ostendi ex inscriptis ei Leoninis seu similiter cadentibus versibus, qui tantum sæcula xi et subsequentibus passim usurpati fuerunt. Verum respondeo, etiamsi carmina illa rhythmica et *epicadestica* seu similiter cadentia, a quodam Leone poeta 12 sæculi, qui ea in primis affectavit, Leonina dicta sint; inde tamen non consequens esse, ut nulli versus rhythmici et similiter cadentes, vel ante sæculum xi compositi fuerint: Quovis quippe sæculo, ut Ciampinus supra laudatus parte 1 Vet. Monim. cap. 3, pag.

29 recte advertit, accidere potuit, ut reperirentur poeta, qui artem pangendi similes versus amarent. Etenim cum poeta incuntis medi *ævi* versus rhythmicos, seu, quos nunc Leoninos dicimus, apud aurei sæculi scriptores Latinos invenirent, puta hunc Virgilii lib. xii *Æneidos*:

Ora citatorum dextra contorsit equorum,
et apud Ovidium in *Oratione Ulyssis*:

Si Troiæ fatis aliquid restare putatis,
ac rursus in *Epistola Hermiones ad Ulysem*:

Vir precor uxori, frater succurre sorori,
et apud Quintilianum hos Marci Tullii versus,
utut, ipso vivente, a nonnullis explosos:

Cedant armæ togæ. Concedat laurea linguæ.

O fortunatam, natam, me consule, Romam!
Cum, inquam, poeta medi *ævi* hujusmodi versus apud antiquos invenirent, potuit id genus carminum ipsis arrisisse, seu quod euphoniæ aliquam illis inesse crederent, seu quod hujusmodi versus homotonos seu rhythmicos facilius, quam alios, memoriæ mandari existimarent; ac proin pronum ipsis fuerit id genus carminum in monumentorum inscriptionibus adhibere.

E
versus ciborio
adscripti,

45 Et vero ante Gregorium PP. VII in usu fuisse similiter cadentes versus seu Leoninos, manifeste ostenditur tum ex versibus inscriptis casule regie regni Hungariæ apud Frolichum pag. 40, tum ex bulla plumbea, appenso diplomati Conrad Augusti anno 1038 edito, in cujus postica parte effigies Romæ sculpta visitur cum hoc versu: Roma caput mundi regit orbis frena rotundi. Diploma illud videtur apud Muratorium *Antiq. Italic.* medi *ævi* tom. 3, Dissert. 40, col. 697. Quin imo, ut eruditissimo Cardinali Boronio ad annum 538, num. 10 videtur, ante medium sæculum vi præ foribus ecclesie, quam Belisarius, ut offensum Numen conciliaret, erigendam curavit, lapidi, eo jubente, incisi fuerunt hi versus:

Hanc vir patricius Vilisarius urbis amicus

Ob culpæ veniam condidit ecclesiam.

Hanc iccirco pedem sacram qui ponis in ædem,

Ut miseretur eum, sæpe precare Deum.

Tantum quidem hujus inscriptionis antiquitatem laudatus Muratorius pag. 689 ut certam non habet: Attamen, inquit, sunt, quæ suadeant, ipso sæculo Christianæ æræ sexto inscriptionem fuisse positam. Vix enim post multa sæcula (seu post sæculum xi, quo similia carmina invaluisse feruntur) rogandus fuerat populus, ut precibus repetitis Belisario misericordiam a Deo impetraret. Ciampinus quoque homotonorum versus ætatem ut valde probabilem ad sæculum vi vel vii aut saltem viii refert. Etenim parte 1 *Vet. Monim.* pag. 28 de janua ecclesie, S. Pudentiane in urbe Roma extractæ, in qua præter alios versus rhythmicos hi leguntur:

Occurrit sponso Praxedis lumine claro

Nos pia Praxedis prece sanctas confer ad odis.

In hæc verba loquitur: Conjectari si liceat, tam e characteribus, quam ex agni supra (*ab eo*) indicati figura, existimo (*januam hanc*) redolere tempora vi vel vii sæculi præsertim ex can. 82 conciliabuli quini-sexti sive Trullani, ubi ausu nimis improbo pseudo-synodus illa Romanam Ecclesiam corrigere præsumpsit, quæ legalem agnum parieti appingere consuevit.... Quare agnum istum expressum dicerem aut ante dictam synodum (*atque adeo vel sæculo v vel vi*) vel paulo

A paulo post (ac proin sub sæculi viii initium) in dicti canonis confutationem. Plura hujus generis carmina, nunc Leonina dicta, habes apud laudatum Muratorium tom. III, Dissertatione 40, col. 689 et seqq. et apud Ciampinum Vet. Monim. part. 1, pag. 26 et seqq., item part. II, pag. 5 et 165 et in Mantissa Emend. ac Addit., Mediolani anno 1729 edita, num. 4. Quas omnes inscriptiones, Leonino metro conceptas, ad sæculi XII initium aut XI exitum velle removere, nescio, an sat tutum esset.

ea apparitionis historia quantum ad substantiam prudenter credibilis adstruitur.

46 Ut ut sit, vel ex solo versu Leonino, bullæ plumbæ Conradi Augusti inscripto, sufficienter patet, priores versus in ciborio imaginis Deiparæ exaratos, ex hoc capite, quod Leonini sint, ad sæculi XI exitum aut sequentis exordium referendos non esse, nec ex iis contra memoratæ traditionis immemorabilem antiquitatem legitime quidquam concludi. Quod si quis tamen omnino velit, versus illos, non secus ac recitatos in fine num. 41, ciborio illi inscriptos fuisse S. Gregorii VII temporibus, haud equidem tantopere refragabor, si modo aliud nihil contendatur, quam sanctum illum Pontificem, cum anno 1073, teste Baronio num. 84, instauravit et consecravat diaconiam S. Mariæ in Porticu dictam, ciborium illud una cum ipso templo restaurasse, ac pro antiqua hujus inscriptione, soluto forsân stilo concepta, qua mirabilis illius imaginis Deiparæ apparitio referebatur, aliam inscriptionem, ejusdem rei testem, quæ facilius, quam antiqua, legi et memoræ mandari posset, ex invalescente tum usu, rhythmico metro conceptam incidî jussisse. Sive igitur, uti apud laudatum Erra pag. 7 contendit Petrus Felini, veneranda illa Deiparæ imago, quæ in ædibus S. Gallæ mirabiliter apparuerat, ab ipso S. Joanne I in ciborio, vel a se, vel a sancta Vidua nostra instructo, collocata fuerit; sive, prout idem Carolus Erra conjicit, Joannes PP. VI, construendis ejusmodi operibus, teste Anastasio Bibliothecario, addictus, illud tegimen seu ciborium confici jussit, in eoque, ut natione Græcus erat, illud A et Ω, hieroglyphicum Græcum, Græcoque habitu vestitæ Deiparæ imaginem, mira apparitione illustrem, collocarit; sive demum ciborium illud, cujus tamen structura, characteres, hieroglyphicum et monogramma communi antiquariorum judicio, teste erra, Gregorii VII temporibus antiquiora sunt, ab eo Pontifice ex parte instauratum, ac nova inscriptione Leoninis versibus concepta exornatum dicitur; id semper manebit intactum, tam immemorabili tanque constanti traditione ac forte etiam scriptis testimoniis jam ante tempora S. Gregorii VII apparitionem illam firmatam fuisse, ut, cum nihil in contrarium valde militet, ea quantum ad substantiam prudenter a fidelibus credi possit.

nec ei obest S. Gregorii et Anastasii silentium.

47 Nec mirum adeo videri debet, nihil de ea apparitione, S. Gallæ facta, locutum fuisse S. Gregorium Magnum, cum is, uti num. 9 docui, minime sibi proposuisset S. Gallæ Vitam ejusque gesta omnia enucleate describere, at solum ejus mirabilem ad Superos transitum. Quod autem Anastasius Bibliothecarius in Actis S. Joannis PP. I de apparitione illa etiam non meminisset, id nihilo magis mirandum est, quandoquidem res illa, ut ut tempore S. Joannis I gesta, ad ejusdem Pontificis elogium proxime non spectabat. Cetera, quæ nempe ad hujus imaginis figuram, cultum, translationem concessaque eam devote venerantibus beneficia spectant, cum

imaginis illius historiam non scribamus, nostrum non est hic commemorare. Qui hæc pernoscere exoptat, adeat is Carolum Piazza decade 2 Vitæ S. Gallæ et editam anno 1750 a laudato sapissime Carolo Erra Historiam hujus imaginis, ubi multa scitu digna, sed quæ ad hunc Commentarium non attinent, pertractata reperiet. Porro ex iis, quæ superius disputata sunt, id quoque conficere volo, quam merito credatur S. Gallæ post mariti sui obitum ad tempus aliquod, uti S. Fulgentius num. 43 etiam innuit, puta annum unum aut paulo plus in sæculo mansisse, ut ædes suas, in quibus veneranda Deiparæ imago prodigiose apparuerat, in ecclesiam sub ejusdem Deiparæ invocatione Deo consecrandam converteret; nec non de opulentis suis facultatibus partim in ecclesiarum, ac fortassis nominatim in S. Stephani Catagalla dictæ, earumque ministrorum subsidium, partim in egenos distributis, non plura sibi reservasse, quam unde per suæ vitæ decursum, larga adhuc, teste S. Gregorio Magno, indigentibus elemosynarum opera impendere posset.

AUCTORE J. G.

48 Superest, ut, an Ordinis Benedicti monasterium, ut quidam volunt, deinde ingressa sit S. Gallæ, atque, an sub annum 550, uti Mabillonius Sæc. 1 Benedictino pag. 113 adstruit, mortem obierit, nunc paucis investigemus. Ac primo quidem eam germanis Ordinis S. Benedicti monialibus accensendam non esse, agnovisse videtur ipse Mabillonius, dum in Indice Sanctorum 1 Sæculi Benedictini S. Gallæ nomini asteriscum (*) ut num. 3 docui, non præposuit, quo characteri sui Ordinis stricte dictos alumnos utriusque sexus designare assolet. Quia tamen nihilominus complures Benedictini hagiologi eam sui Ordinis alumnam faciunt, lubet hic, ut antea pollicitus sum, ostendere, eam annis aliquot ante monasticam vitam amplexam fuisse, quam Benedictinis monialibus primum conditum fuerit cænobium, atque adeo monasterium illud apud B. Petri ecclesiam, in quod S. Gallæ secessit, Benedictini Ordinis tunc certe non fuisse. Et vero, etiamsi Mabillonio in Præf. ad Sæc. 1 Benedict. num. 48 liberaliter concederetur, quod tamen, ipso fatente, incertum est, S. Scholasticum subito plurimas instituti sui socias ac participes in cellis seu cænobiis habuisse, has tamen in ipsa urbe Roma certo non habuerit, antequam juxta Cassinum primus sibi suisque monialibus erectus Parthenon fuerit, seu, ut veteris cujusdam poeta verbis partim utar, priusquam Virginalium suum fratris conjunxerat ædi, quod, cum Cassinensi, a S. Benedicto anno 528 conditi cæpto, annis certe aliquot posterius sit, consequens fit, ut monasterium apud S. Petri ecclesiam, in quod S. Gallæ sub annum 523 aut 524, seu anno uno alterove post mariti obitum, ut ex num. 19 et seq. colligitur, sese recepit, primo parthenone Benedictino non paucis annis, ac forte medio integrove sæculo antiquius sit.

Post hanc apparitionem monasterium ad S. Petrum, E

F

49 Novi quidem, a Pancirolo in Thesauris absconditis almæ urbis Romæ, regione 7, ecclesia 7, pag. 509 dici, apud S. Petrum olim cænobium fuisse monialium, quæ in privato quodam Ms. archivi S. Petri Monachæ S. Benedicti vocantur, indito earum ecclesie S. Catharinæ nomine; sed præterquam quod nullatenus probari possit, in illud cænobium S. Catharinæ, et non potius in aliud e vicinis, de quibus Piazza decade 1, cap. 9 Vitæ S. Gallæ agit, sese sanctam Viduam recepisse, documentum illud Ms., quod Pancirolo

quod non fuit tunc Ordinis S. Benedicti,

AUCTORE.
J. G.

Pancirohus ab antiquitate non laudat, quodque praefatus Piazza pag. 50 non parum suspectum habet, vel recentius est, vel certe tantam auctoritatem non habet, ut contra allatas a me rationes monasterium illud, in quod S. Galla secessit, Benedictini Ordinis fuisse, dici possit ante conditum apud Cassinum, ut Mabillonius scribit, primum S. Scholasticæ cenobium. Accedit, quod etiamsi laudatum a Pancirolu documentum et antiquum et genuinum esset, nihil inde tamen adversus opinionem nostram erinci posset, cum monasterium illud olim quidem, ut Pancirolus vult, Monialium Benedictinarum fuisse potuerit, tum nempe, cum vel diu, vel haud ita pridem post conditum primum parthenonem dilatari cepit earum institutum; tametsi propterea illud idem cenobium nec ab exordio suo, nec S. Gallæ temporibus Benedictini Ordinis existerit. Ceterum quænam illa fuerit religiosæ vitæ Regula, quam S. Galla secuta est, an S. Basilii, quæ tum passim in monasteriis italicis viguisse videtur, an vero alterius sancti institutoris, tacentes S. Gregorio Magno, ego definire non ausim.

B
S. Galla in gressa est, ibique sub ædificium 545 pie defuncta.

50 Quod autem ad emortuale sanctæ Viduæ tempus determinandum attinet, dissentiant nonnihil inter se Mabillonius et Ferrarius, ille dum in Sac. 1 Benedict. pag. 113 S. Gallæ obitum ex S. Gregorio referens, hunc circa annum 550 contigisse scribit, hic vero, dum in Elogio S. Gallæ, quod ad diem 6 Aprilis edidit, ejusdem obitum anno Salutis circiter 542 affigit. Ast uter verosimilius statuit? Mihi quidem nihil suppetit, quo emortuale Sanctæ annum certo determinem; verum, si conjecturæ hic locus sit, nescio, an illustris Vidua nostra capta anno 546, ut Muratorius in Annalibus Italiæ scribit, a Totila urbi Romæ superstes vixerit, quandoquidem Procopius, cujus de Rusticiana, S. Gallæ sorore, verba dedi num. 11, de sancta Vidua nostra ne verbo quidem meminit, ad verosimiliter alioqui facturum, si et hæc patriæ urbis cladi superstes fuisset, summamque suæ sororis calamitatem vidisset, aut parem fuisset experta. Cum tamen, teste S. Gregorio Magno, S. Galla in monasterio apud S. Petri ecclesiam multis annis simplicitati cordis atque orationi dedita Deo servierit, hujusque monasticæ vitæ exordium ex supra dictis ad annum circiter 523 aut 524 referendum videatur, ut anni illi numero multi tanto verosimiliter inventri queant, haud abs re erit, sanctæ Viduæ nostræ vitam, contra ac Ferrarius fecit, ad usque currentem annum Christi 546 protrahere, quo forte anno, ne patriæ suæ calamitatem suis oculis videre ac præter gravissimos corporis dolores, quibus conflictabatur, acerbissimam subire ærumnam cogere, ad æterna gaudia virtutumque suarum mercedem a Deo evocata fuit. Habe modo ejus Acta, quæ S. Gregorius Magnus sub titulo: De Transitu Gallæ, ancillæ Dei, lib. iv Dialogorum conscripsit.

C

ACTA

Ex l. iv Dialogorum S. Gregorii Papæ I, cap. 13 edit. Paris. anni 1705, tom. II, col. 392.

Interea neque hoc silendum arbitror, quod mihi personarum gravium atque fidelium est relatione compertum a Gothorum namque temporibus b Galla, hujus urbis e nobilissima puella, Symmachi consulis ac patricii filia d, intra adolescentiæ tempora marito tradita, in unius anni spatio ejus est morte viduata e. Quam dum fervente mundi copia ad iterandum thalamum et opes et ætas vocarent, elegit magis spiritualibus nuptiis copulari Deo, in quibus a luctu incipitur, sed ad gaudia æterna pervenitur f, quam carnalibus nuptiis subjici, quæ a lætitiâ semper incipiunt, et ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conspersio g corporis inesset, cœperunt medici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas esset habitura h: quod ita quoque post factum est. Sed sancta Mulier nihil exterioris deformitatis timuit, quæ interioris Sponsi speciem amavit. Nec verita est, si hoc in illa fedaretur, quod a celesti Sponso in ea non amaretur.

2 Mox i ergo, ut ejus maritus k defunctus est, abjecto seculari habitu, ad omnipotentis Dei servitium sese apud beati Petri Apostoli ecclesiam monasterio tradidit l, ibique multis annis simplicitati cordis atque orationi dedita, larga indigentibus elemosynarum opera impendit m. Cumque omnipotens Deus perennem jam mercedem reddere ejus laboribus decrevisset, cancri ulcere n in mammilla percussa est. Nocturno autem tempore ante lectum ejus duo candelabra lucere consueverant: quia videlicet amica lucis non solum spirituales, sed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ, dum nocte quadam ex hac eadem faceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum Apostolum o inter utraque candelabra ante suum lectum consistentem: nec perterrita timuit, sed ex amore sumens audaciam p exultavit, eique dixit: Quid est, Domine mi, dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi tu est vultus, inclinato capite, annuit, dicens: Dimissa, veni. Sed, qui quamdam sanctimoniam feminam in eodem monasterio præ ceteris diligebat, illico Galla subjunxit: Rogo, ut soror Benedicta q mecum veniat. Cui ille respondit: Non, sed illa talis r veniat tecum; hæc vero, quam p̄tis, die erit trigesimo secutura s.

3 His itaque expletis, visio Apostoli assistentis et colloquentis ei ablata est. At illa protinus cunctæ Congregationis accivit matrem t, eique, quid viderit, quidve audierit, indicavit. Tertio autem die cum ea, quæ jussa fuerat u, sorore defuncta est x. Illa vero, quam ipsa poposcerat, die est trigesimo subsecuta: Quod factum nunc usque y in eodem monasterio manet memorabile,

D

Galla, amissa nobili marito secundas nuptias respuit,

a
b
c
d
e

E

f
g
h

monialis facta canero affligitur, suum obitum prenoscit,

i
k
l
m
n

F

o
p

quæ modo in hæc die trigesimo secutura

q
r

s
et cum una socia moritur, altera dein subsequente

t
u
x
y

A bile, sicque hoc a præcedentibus matribus traditum, narrare illic solent subtiliter juniores, quæ nunc sunt sanctimoniales virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo et ipsæ adfuissent.

ANNOTATA.

a Primus codex Carnot. in laudata editione habet: Quod mihi personarum civium fidelium. Sed de fide et auctoritate hujus narrationis actum satis est in Commentario num. 7 et 8.

b Nuptiæ tradita videtur S. Galla anno Christi circiter 520 vel 521, atque adeo sub Gothorum in Italia dominantium rege Theodorico.

c Nempæ, Romæ, ubi S. Gregorius Magnus 4 libros Dialogorum scripsit.

d De illustri ejus prosapia adistis Commentarium a num. 40.

e Contigit adeo mariti ejus, cujus nomen literis proditum non invenit, obitus intra annum 520 et annum 523, quo tempore S. Fulgentius in Sardinia etiam exsulabat. Consule Commentarium num. 20 et superius lit. b.

f Videtur S. Gregorius alludere ad verba S. Fulgentii in sua ad Gallam viduam Epistola. Vide Comment. num. 44 sub finem.

g Id est, corporis constitutio; vulgus complexionem vocat.

h De calidioribus et sicciorebus in humano corpore humoribus, quatenus ad productionem barbæ faciunt, consule Gorraum Definit. Medic. verbo Πικρῶν aliosque medicos.

i Quo sensu particula illa mox hic sumi possit et debeat, disputatum vide a num. 47.

k Teste S. Fulgentio, consulis filius is fuit et ipse consul; sed an honorarius tantum, an solummodo designatus, an vero ordinarius fuerit aliquo tempore, aut per annum integrum, cum de nomine illius non constet, quis definiat?

l Beccensis codex, in laudata supra editione Operum S. Gregorii memoratus, ita refert: Ad omnipotentis Dei obsequium in ecclesia beati Petri Apostoli se convertit. ibique multis annis

simplici corde, orationi dedita etc. Hinc tamen monastica vita S. Gallæ negari non potest. Nam etsi his verbis hæc disserte ibi non exprimitur, ex iis tamen, quæ S. Gregorius in fine hujus cap. 13 narrat, manifeste patet, eam in monasterio aliquo in simplicitate cordis Deo servisse.

m De his actum est num. 21 et 47, quos proin si lubet, adi.

n Notum morbi genus, cujus duplicem speciem medici distinguunt; Quidam enim cancri, inquit Gorraeus verbo Καρκίνος, sine ulcere, quidam cum ulcere consistunt: qui sine ulcere sunt, a veteribus occulti fuere appellati... Cancro autem ulceratus assidue erodit nec sisti potest et saniem pessimam teterrimamque exsudat.

o Acta ejus apud nos exstant tom. V Junii et tom. VII in Supplemento Addendorum.

p Tametsi Salustio in Catil. audentia fortitudinis sit, audacia vero temeritatis; hic tamen audacia in partem bonam sumitur, videlicet pro sancta quadam fiducia et securitate, qua Apostolorum Principem sibi apparentem libere alloqui non timuit.

q De hac sancta moniali vide tom. II Maii pag. 107.

r Quænam illa fuerit, frustra quis divinaverit.

s Re ipsa hæc prædicto tempore illam secuta est. Sed an die 6 Maii, quo in Romano Martyrologio S. Benedicta annuntiat, ex antiquorum testimonio compertum non est. Consule num. 2.

t Hinc patet, quam antiquus ille mos sit, ut monialium præfecta vel abbatissa nomine matris vocetur.

u Jussa, id est, prædicta seu prænunciata.

x Hinc manifeste sequeretur, S. Gallam die 6 Aprilis obiisse, si antiquorum auctoritate certum esset S. Benedictam die 6 Maii ad Superos transiisse.

y Scribebat hæc S. Gregorius anno 593 vel 594, uti diximus num. 8.

z Editores novissimi Operum S. Gregorii Magni notant hic, etiam nomine matrum venire sanctimoniales, maxime eas, quæ protractæ ætatis sunt.

C DE SS. FIRMATO DIACONO, EJUSQUE SORORE
F FLAVIA SEU FLAVIANA VIRG.

AUTISSIODORI IN GALLIA.

SYLLOGE.

SECCLO FORTE V
AUT VI.
Sancti hodie
Hieronymia-
nis

Omnia majora apud Florentinum Hieronymiana apographa S. Firmatum diaconum, hujusque sanctam sororem Flavianam seu Flavianam Autissiodori, quæ episcopalis sub archiepiscopo Senonensi, ducatu Burgundiæ annexa, Galliarum ad Icaunam fluvium civitas est, hodie consignant. Et Lucensæ quidem, cui Blumanum, utpote nullam hic lectionem variantem habens, ad annum Octobris Tomus III.

sim consonat, hisce sequentibus verbis, Et in Gallia civitate Autissiodoro depositio sanctorum germanorum Firmati diaconi et Flaviane virginis Deo sacratæ, id præstat: verum Corbeïense, utut Lucensi etiam satis congruat, initio tamen Et in Gallia civitate, in fine Deo sacratæ omittit, quod pariter facit Antverpiense seu Epternacense, omittens præterea vocem depositio, Sanctosque nec germanos appellans, nec Flavianam, sed Flavianam more alibi adhuc usurpato scribens.